

Amok Koşucusu

Stefan Zweig

Bölüm 1

Amok Koşucusu

1912 yılının Mart ayında, Napoli Limanı'nda büyük bir okyanus vapurunun yükü boşaltılırken tuhaf bir kaza meydana geldi; gazeteler bu olayı uzun uzun, ama hayli fantastik biçimde süsleyerek aktardılar. "Oceania"nın yolcusu olmama karşın, o tuhaf olaya tanıklık etmem, tıpkı diğerleri gibi benim için de olanaksızdı; çünkü olay, gece vakti, kömür yüklenirken ve yük boşaltılırken cereyan etti, biz ise gürültüden kaçmak için hepimiz karaya çıkmış, vaktimizi kahvehanelerde ya da tiyatrolarda geçiriyorduk. Yine de şahsen kanım o ki, o zamanlar açıkça dile getirmediğim kimi tahminler, o heyecan verici sahnenin gerçek açıklamasını içinde barındırıyor; ve aradan geçen bunca yıl, o tuhaf olaydan hemen önce geçen bir konuşmanın bana duyduğu güveni kullanma hakkını herhalde bana tanıyor.

Kalküta'daki vapur acentesinde Avrupa'ya dönüş yolculuğu için "Oceania"da bir yer ayırtmak istediğimde, memur üzgün bir tavırla omuz silkti. Bana bir kamara sağlamanın mümkün olup olmadığını henüz bilmediğini söyledi; gemi, yağmur mevsiminin başlamasına az kala Avustralya'dan beri zaten hep dolu oluyordu, önce Singapur'dan gelecek telgrafi beklemesi gerekiyordu. Ertesi gün, sevindirici biçimde, bana yine de bir yer ayrabileceğini bildirdi; gerçi bu, ancak güvertenin altında, geminin tam ortasında, pek de konforlu olmayan bir kamaraydı. Eve dönmek için sabırsızlanıyordum: bu yüzden fazla tereddüt etmeden yeri üstüme yazdırdım.

Memur beni doğru bilgilendirmişti. Gemi tıka basa doluydu, kamara ise berbat: buharlı makinenin yakınında, küçük, sıkışık, dikdörtgen bir köşe, yalnızca yuvarlak bir camın bulanık ışığıyla aydınlanan. Durgun, ağırlaşmış hava yağ ve küf kokuyordu: çıldırmış çelikten bir yarasa gibi vınlayarak insanın alnının üstünde dönen elektrikli vantilatörden bir an olsun kurtulmak mümkün değildi. Aşağıdan, aynı merdiveni durmadan soluk soluğa tırmanan bir kömürcü gibi makine takırdayıp inliyor, yukarıdan ise gezinti güvertesindeki adımların aralıksız sürten gidiş gelişi

duyuluyordu. Böylece, bavulu gri putrellerden oluşan o küf kokulu mezara yerleştirir yerleştirmeyen yeniden güverteye kaçtım ve karadan dalgaların üzerinden esen o tatlı, yumuşak rüzgârı, derinlerden yükselen amber gibi içime çektim.

Ama gezinti güvertesi de darlık ve huzursuzlukla doluydu: kapatılmışlığın eylemsizliğine özgü o titrek sinirlilikle durmadan çene çalarak bir aşağı bir yukarı dolaşan insanlarla kaynaşıyor, kıpırdaşıyordu. Kadınların cıvıldaayan şakalaşmaları, güvertenin o dar geçidinde durup dinlenmeden dönen yürüyüş; sandalyelerin önünden geveze bir tedirginlikle dalga dalga geçip durmadan birbirleriyle karşılaşan kalabalık, nedense içime dokunuyordu. Yeni bir dünya görmüştüm; baş döndürücü bir koşturmaca içinde birbiri ardına yıkılıp gelen imgeleri içime çekmiştim. Şimdi bunları enine boyuna düşünmek, ayırmak, sıraya koymak, gözüme öyle ateşli biçimde dolan şeyleri yeniden biçimlendirmek istiyordum, ama burada, bu tıkkış tıkkış bulvarda bir dakika bile huzur ve dinginlik yoktu. Bir kitabın satırları, yanından geçip konuşanların uçucu gölgeleri önünde eriyip dağılıyordu. Bu gölgesiz, gezgin gemi sokağında kendi başıma kalmak olanaksızdı.

Üç gün boyunca denedim, boyun eğmiş bir halde insanlara, denize baktım; ama deniz hep aynı kaldı, mavi ve boş, yalnızca günbatımında birden bütün renklere boğuluyordu. İnsanları ise üç kez yirmi dört saatin sonunda ezbere biliyordum. Her yüz bana bıkkınlık verecek kadar tanıdıktı, kadınların keskin kahkahası sinir bozuyor, komşu iki Hollandalı subayın gürültülü tartışması artık öfkelenilmiyordu bile. Geriye yalnızca kaçış kalıyordu: ama kamara sıcak ve boğucuydu, salonda İngiliz kızlar durmadan, kesik kesik valsler eşliğinde kötü piyano çalıyor duruyordu. Sonunda kararlı bir biçimde zaman düzenini tersine çevirdim; akşam yemeğini ve dans gecesini uyuyarak geçirmek için birkaç bardak birayla kendimi uyuşturduktan sonra, daha öğleden sonradan kamaraya indim.

Uyandığımda, kamaranın o küçük tabutunda hava bütünüyle karanlık ve boğucuydu. Vantilatörü kapatmıştım, bu yüzden hava şakaklarıma yağlı ve nemli bir şekilde tütüyordu. Duyularım nedense uyuşmuştu: zamanı ve yeri yeniden bulabilmem için dakikalar gerekti. Gece yarısı her halükârda çoktan geçmiş olmalıydı, çünkü ne müzik ne de adımların o dinmek bilmez sürtüşünü duyuyordum: yalnızca makine, Leviathan'ın o soluk alıp veren yüreği, geminin çatırdayan gövdesini soluk soluğa görünmezliğe doğru itip duruyordu.

El yordamıyla güverteye çıktım. Güverte boştu. Ve bakışımı bacanın tüten kulesinin ve hayalet gibi parıldayan serenlerin üzerine kaldırdığım anda, gözlerime birdenbire

büyülü bir aydınlık doldu. Gökyüzü ışıldıyordu. Onu beyaz beyaz delip geçen yıldızlara karşı karanlıktı, ama yine de: ışıldıyordu; sanki orada kadifeden bir perde uçsuz bucaksız bir ışığı örtüyordu, sanki o pırıl pırıl yıldızlar yalnızca o tarifsiz aydınlığın içinden parıldadığı gözenekler ve yarıklardı. Gökyüzünü o geceki kadar hiç görmemiştim; öylesine ışıltılı, öylesine çelik mavisi sertlikte ve yine de pırıldayan, ışıktan sıırılsıklam, uğuldayan, fışkıran bir gökyüzü; ay tarafından örtülmüş, yıldızlardan aşağıya boşalan ve nedense gizemli bir içten yanıyormuş gibi görünen bir ışık. Beyaz cila gibi, ayın altında geminin bütün kenar çizgileri kadife karası denize karşı keskin keskin parıldıyordu; halatlar, serenler, ne kadar ince şey, ne kadar hat varsa hepsi bu taşkın parıltıda erimişti: direklerdeki ışıklar ve onların üstünde gözcü yerinin o yuvarlak gözü, sanki boşlukta asılı duruyordu, göğün ışıldayan yıldızları arasındaki dünyevi sarı yıldızlar.

Ama tam başucumda o büyülu takımyıldız, Güney Haçı duruyordu; pırıldayan elmas çivilerle görünmezliğe çakılmış, sözde havada asılı; oysa devinimi yalnızca gemi yaratıyordu, hafifçe titreyerek, soluk alıp veren göğsüyle inip kalkan, inip kalkan, karanlık dalgaların arasından geçen dev bir yüzücü. Durup yukarı baktım: kendimi, suyun yukarıdan sıcak sıcak döküldüğü bir banyodaymışım gibi hissettim, yalnız bu sefer dökülen ışıktı; ellerimi beyaz ve ılık ılık yıkayan, omuzlarımı, başımı yumuşacık saran ve nedense içime işliyormuş gibi görünen bir ışık; çünkü içimdeki bütün boğuntu birden aydınlanmıştı. Özgürce, arınmış soludum ve birden mutlulukla, dudaklarımda berrak bir içecek gibi havayı duydum; o yumuşak, mayalanmış, insanı hafifçe sarhoş eden havayı, içinde meyve soluğu, uzak adaların kokusu olan havayı. İşte şimdi, güverteye ayak bastığımdan beri ilk kez, düş kurmanın o kutsal hazzı kapladı içimi; ve bir de o öteki, daha tensel haz: bedenimi, beni dört bir yandan saran bu yumuşaklığa kadınca teslim etme hazzı. Uzanmak, bakışımı yukarıya, o beyaz hiyerogliflere dikmek istedim. Ama dinlenme koltukları, şezlonglar kaldırılmıştı; boş gezinti güvertesinde düşsel bir dinlenceye yer yoktu hiçbir yerde.

Böylece el yordamıyla ilerledim, yavaş yavaş geminin ön tarafına doğru; nesnelerden üzerime gitgide daha şiddetli vuruyormuş gibi görünen ışıktan büsbütün kamaşmış. Bu kireç beyazı, kor gibi yanan yıldız ışığı neredeyse acıtiyordu artık; bense bir yerlerde, bir hasırın üzerine boylu boyunca uzanıp gölgeye gömülmeyi, parıltıyı üzerimde değil yalnızca üstümde, nesnelere yansımış olarak duymayı istiyordum; tıpkı insanın bir manzarayı karartılmış bir odadan seyretmesi gibi. Sonunda, halatlara takılarak ve demir burguların yanından geçerek omurgaya kadar vardım ve aşağıya, pruvanın karanlığa nasıl saplandığını, erimiş ay ışığının kesen ağzın iki yanında köpürerek nasıl sıçradığını seyrettim. Saban, kara dalgalı toprağa durmadan dalıp

durmadan kalkıyordu; ben de yenilen unsurun bütün ızdırabını, bu pırıl pırıl oyunda dünyevi gücün bütün hazzını duyuyordum. Ve seyrederken zamanı yitirdim. Bir saat mi geçmişti,

Bölüm 2

İkinci Bölüm

... öylece ne kadar durdum, yoksa yalnızca birkaç dakika mıydı bilmiyorum: bir inip bir kalkarak, geminin o uçsuz bucaksız beşiği beni zamanın ötesine salladı. Yalnızca, içime bir yorgunluğun çöktüğünü duyumsuyordum, bir haz gibi bir yorgunluk. Uyumak, düş görmek istiyordum, ama yine de bu büyüden kopmak, aşağıya, tabutuma inmek istemiyordum. Elimde olmadan, ayağımla altımda bir halat yığını yokladım. Oturdum; gözlerim kapalıydı, ama yine de karanlıkla dolu değildi, çünkü kapaklarımın üzerinden, benim üzerimden o gümüş parıltı akıyordu. Aşağıda suların usulca çağıldadığını duyuyordum, yukarıda ise bu dünyanın o beyaz ırmağını, işitilmez bir sesle. Ve yavaş yavaş bu çağıltı kanıma yayıldı: artık kendimi duyumsamıyordum, bu soluğun benim mi olduğunu, yoksa geminin uzaktan vuran yüreğinin mi olduğunu bilmiyordum; akıyordum, gece yarısı dünyasının o dinmek bilmez çağıltısı içinde eriyip akıyordum.

* * * * *

Tam yanı başımda, kuru, hafif bir öksürük beni yerimden sıçrattı. Neredeyse sarhoş düşlerimden irkilerek çıktım. O ana dek kapalı duran kapaklarımın üzerine vuran beyaz ışıktan kamaşmış gözlerim el yordamıyla açıldı: tam karşımda, küpeştenin gölgesinde bir gözlüğün yansıması gibi bir şey parıldadı, derken kalın, yuvarlak bir kıvılcım kızardı, bir pipo közü. Oturduğumda yalnızca aşağıya, köpüklü pruva kesigine ve yukarıya, Güney Haçı'na bakmıştım; öyle ki, bunca zamandır hiç kıpırdamadan burada oturmuş olması gereken bu komşuyu hiç fark etmemiştim. Duyularım hâlâ uyuşukken, elimde olmadan Almanca, »Affedersiniz!« dedim. »Aa, rica ederim...« diye yanıtladı karanlıktan bir ses, Almanca.

Bu sessiz yan yana oturuşun, görünmeyen birinin tam yanında karanlıkta oturmanın ne denli tuhaf ve ürpertici olduğunu anlatamam. Elimde olmadan, bu insanın da tıpkı benim ona baktığım gibi dik dik bana baktığı duygusuna kapıldım: ama üzerimizdeki ışık, o beyaz titreşerek taşan ışık öyle güçlüydü ki, hiçbirimiz ötekenden gölgedeki silinik çizgiden başka bir şey göremiyordu. Yalnızca soluğunu ve piposunu fişiltiyle çekişini duyar gibiydim.

Suskunluk dayanılmazdı. En çok da kalkıp gitmek isterdim, ama bu fazla ters, fazla ani görünürdü. Sıkıntıdan bir sigara çıkardım. Kibrit cızırdadı, bir saniye boyunca ışık o dar mekânın üzerinde titreşti. Gözlük camlarının ardında, gemide hiç görmediğim, hiçbir yemekte, hiçbir gezintide rastlamadığım yabancı bir yüz gördüm; ister ani alevin gözlerimi acıtmasındandı, ister bir sanrıydı: yüz korkunç çarpılmış, karanlık ve cin gibi görünüyordu. Ama ayrıntıları açıkça seçemedim, karanlık o bir an aydınlanan çizgileri yeniden yuttu; yalnızca bir karaltının silüetini gördüm, karanlığa karanlık olarak bastırılmış, arada bir de boşlukta piponun çepeçevre kıpkırmızı ateş halkasını. Kimse konuşmuyordu; ve bu suskunluk, tropik hava gibi boğucu ve bunaltıcıydı.

Sonunda dayanamadım. Ayağa kalktım ve kibarca »İyi geceler« dedim.

»İyi geceler,« diye yanıtladı karanlıktan bir ses; boğuk, sert, paslanmış bir ses.

Halat donanımının arasından, direklerin yanından güçlkle, sendeleyerek ilerledim. Derken arkamdan bir ayak sesi duyuldu, telaşlı ve kararsız. Az önceki komşuydu. Elimde olmadan durdum. Pek yaklaşmadı; karanlığın içinden, adımlarının tarzında bir tür korku ve sıkıntı sezdim.

»Bağışlayın,« dedi sonra aceleyle, »size bir ricada bulunacağım. Ben... ben...« -- kekeledi ve sıkıntıdan hemen devam edemedi -- »benim... burada inzivaya çekilmek için özel... bütünüyle özel nedenlerim var... bir yas... gemideki topluluktan kaçıyorum... Sizi kastetmiyorum... hayır, hayır... Yalnızca şunu rica edecektim... beni burada gördüğünüzü gemide kimseye söylemezseniz bana büyük bir iyilik etmiş olursunuz... Bunlar... deyim yerindeyse, şu an insanların arasına karışmamı engelleyen özel nedenler... evet... işte... birinin burada geceleyin... benim... böyle olduğumdan söz etmeniz beni utandırır...« Sözcük yine boğazına takıldı. Dileğini yerine getireceğime aceleyle güvence vererek şaşkınlığını çabucak giderdim. Birbirimize elimizi uzattık. Sonra kamarama döndüm ve donuk, tuhaf biçimde altüst olmuş, imgelerle karmakarışık bir uykuya daldım.

* * * * *

Sözümü tuttum ve bu tuhaf karşılaşmadan gemide kimseye söz etmedim, gerçi baştan çıkma az değildi. Çünkü bir deniz yolculuğunda en küçük şey bile bir olay olup çıkar: ufuktaki bir yelken, suya zıplayan bir yunus, yeni keşfedilmiş bir flört, gelip geçen bir şaka. Üstelik bu sıradışı yolcu hakkında daha çoğunu öğrenme merakı içimi kemiriyordu: ona ait olabilecek bir ad bulmak için yolcu listesini didik didik ettim, onunla bir ilişkisi olabilir mi diye insanları süzdüm: bütün gün sinirli bir sabırsızlık

beni esir aldı ve aslında yalnızca akşamı, ona yeniden rastlayıp rastlamayacağımı bekliyordum. Çözülmemiş ruhsal şeyler benim üzerimde adeta tedirgin edici bir güce sahiptir; bağlantıların izini sürmek beni iliklerime dek kışkırtır, ve tuhaf insanlar yalnızca varlıklarıyla içimde bir bilme tutkusu tutuşturabilirler ki bu, bir kadını elde etme tutkusundan pek de geri kalmaz. Gün bana uzadı ve parmaklarımın arasında bomboş ufalanıp döküldü. Erkenden yatağa uzandım: biliyordum, gece yarısı uyanacaktım, bir şey beni uyandıracaktı.

Ve gerçekten de: dün ile aynı saatte uyandım. Saatin radyumlu kadranında iki ibre, parlayan tek bir çizgide üst üste gelmişti. Aceleyle, boğucu kamaradan daha da boğucu geceye çıktım.

Yıldızlar dünkü gibi ışıldıyor, titreşen geminin üzerine dağınık bir ışık döküyordu; tepede Güney Haçı alev alev yanıyordu. Her şey dünkü gibiydi -- tropiklerde günler, geceler bizim enlemlerimizdekinden daha ikiz gibidir -- yalnızca içimde dünkü o yumuşak, taşan, düşsel salınış yoktu. Bir şey beni çekiyor, kafamı karıştırıyordu, ve nereye çektiğini biliyordum: omurganın oradaki o kara halat yumağına doğru, o esrarengiz adam yine orada kımıldasızca oturuyor mu diye. Yukarıdan gemi çanı vurdu. Bu beni yerimden kopardı. Adım adım, istemeye istemeye ama yine de çekilerek kendimi bıraktım. Daha pruvaya varmamıştım ki, orada birden kırmızı bir göz gibi bir şey kızardı: pipo. Demek oradaydı.

Elimde olmadan irkilerek geri çekildim ve durdum. Bir sonraki an gidecektim. Tam o sırada karşıda, karanlıkta bir kıpırtı oldu, bir şey ayağa kalktı, iki adım attı, ve birden tam önümde onun sesini duydum, kibar ve ezik.

»Bağışlayın,« dedi, »besbelli yine yerinize dönmek istiyorsunuz, ve beni görünce geri kaçtınız gibi geldi bana. Lütfen, oturun siz; ben zaten gidiyordum.«

Ben de hemen ona, kalması gerektiğini, yalnızca onu rahatsız etmemek için geri çekildiğimi söylemeye koştum. »Beni rahatsız etmiyorsunuz,« dedi belli bir acılıkla, »tam tersine, bir kez olsun yalnız olmamaktan memnunum. On gündür tek söz etmedim... aslında yıllardır etmedim... ve şimdi bu öyle güç geliyor ki, belki de tam da her şeyi içine yutmaktan insan boğulduğu için... Artık kamarada oturamıyorum, o... o tabutta... artık yapamıyorum... ve insanlara da yine katlanamıyorum, çünkü bütün gün gülüyorlar... Şu an buna katlanamıyorum... kamaraya kadar duyuyorum onu ve kulaklarımı tıkıyorum... elbette, bilmiyorlar ki... işte bilmiyorlar, ve sonra, yabancıları ne ilgilendirir ki...«

Yine durakladı. Sonra apansız ve telaşla, »Ama sizi rahatsız etmek istemem... gevezeliğimi bağışlayın,« dedi.

Eğilip selam verdi ve gitmek istedi. Ama ben ısrarla karşı çıktım.

Bölüm 3

Bölüm 3

»Beni hiç rahatsız etmiyorsunuz. Ben de burada birkaç sakın söz edebildiğime sevindim... Bir sigara alır mısınız?«

Bir tane aldı. Ben yaktım. Yüzü yine, titrek bir alevle, geminin siyah küpeştesinden sıyrılıp ayrıldı, ama bu kez tümüyle bana dönüktü: gözlüğünün ardındaki gözler yüzümü araştırıyordu, açgözlülükle ve çılgın bir şiddetle. İçimi bir ürperti kapladı. Bu adamın konuşmak istediğini, konuşmak zorunda olduğunu sezdim. Ve ona yardım edebilmek için susmam gerektiğini biliyordum.

Yine oturduk. Orada, bana sunduğu ikinci bir şezlong vardı. Sigaralarımız parlıyordu ve onunkinin ışık halkasının karanlıkta nasıl tedirgin titrediğine bakarak elinin titrediğini gördüm. Ama ben sustum, o da sustu. Sonra ansızın sesi alçak bir tonla sordu:

»Çok yorgun musunuz?«

»Hayır, hiç değil.«

Karanlıktan gelen ses yine duraksadı. »Size bir şey sormak istiyorum... yani, size bir şey anlatmak istiyorum. Biliyorum, çok iyi biliyorum, karşılaştığım ilk insana böyle başvurmanın ne kadar saçma olduğunu, ama... ben... korkunç bir ruhsal durumdayım... öyle bir noktaya geldim ki birisiyle konuşmam mutlaka gerekiyor... yoksa mahvolurum... Anlatınca anlayacaksınız zaten... evet, size anlatınca... Biliyorum, bana yardım edemeyeceksiniz... ama bir bakıma bu suskunluktan hastayım... ve hasta bir insan başkalarının gözünde hep gülünçtür...«

Sözünü kestim ve kendine eziyet etmemesini rica ettim. Bana yalnızca anlatsındı... ona elbette hiçbir şey vaat edemezdim, ama insanın hiç değilse gönüllü olduğunu sunma yükümlülüğü vardı. İnsan birini bir sıkıntı içinde görünce, yardım etme yükümlülüğü doğardı doğal olarak...

»Yükümlülük... gönüllülüğünü sunma yükümlülüğü... denemeye girişme yükümlülüğü... Demek siz de öyle düşünüyorsunuz, siz de, insanın bir yükümlülüğü olduğunu... gönüllülüğünü sunma yükümlülüğü.«

Bu cümleyi üç kez yineledi. Bu donuk, inatçı yineleme biçimi içime korku saldı. Bu adam deli miydi? Sarhoş muydu?

Ama sanki bu kuşkuyu dudaklarımla yüksek sesle dile getirmişim gibi, birden bambaşka bir sesle dedi ki: »Belki beni deli ya da sarhoş sanıyorsunuz. Hayır, değilim, henüz değilim. Yalnızca söylediğiniz o sözcük bana öyle tuhaf dokundu ki... öyle tuhaf, çünkü tam da şimdi beni kıvrandıran şey o, yani insanın bir yükümlülüğü olup olmadığı... yükümlülük...«

Yine kekeleye başladı. Sonra birden sustu ve yeni bir sarsıntıyla baştan başladı.

»Ben doktorum, biliyorsunuz. Ve sık sık böyle vakalar olur, böyle uğursuz... evet, diyelim ki sınır vakaları, insanın bir yükümlülüğü olup olmadığını bilemediği... çünkü tek bir yükümlülük yoktur ki, ötekine karşı olanı, ama bir de kendine karşı olanı ve devlete karşı olanı ve bilime karşı olanı vardır... Yardım edilmeli, elbette, insan bunun için vardır zaten... ama böyle ilkeler her zaman yalnızca kuramsaldır... İnsan ne kadar yardım etmeli peki?... İşte siz, yabancı bir insansınız, ben de size yabancıyım ve sizden, beni gördüğünüzü kimseye söylemeyip susmanızı rica ediyorum... peki, susuyorsunuz, bu yükümlülüğü yerine getiriyorsunuz... Sizden benimle konuşmanızı rica ediyorum, çünkü suskunluğumdan geberiyorum... beni dinlemeye hazırsınız... peki... Ama bu kolay işte... Ama sizden beni yakalayıp denize atmanızı rica etseydim... işte o zaman iyilikseverlik, yardıma hazır oluş son bulurdu. Bir yerde biter ya bu... insanın kendi yaşamıyla, kendi sorumluluğuyla başladığı yerde... bir yerde bitmeli ya bu... bir yerde bu yükümlülük de sona ermeli... Yoksa belki de tam doktorda sona ermesine izin verilmemeli mi? Sırf üzerinde Latince sözcükler yazan bir diploması var diye bir kurtarıcı, herkesin elinden tutan biri mi olmalı, gerçekten kendi yaşamını fırlatıp atmalı ve kanına su mu katmalı, biri çıkıp da... biri çıkıp da soylu, yardımsever ve iyi olmasını istiyor diye? Evet, yükümlülük bir yerde sona erer... insanın artık yapamadığı yerde, tam da orada...«

Yine durdu ve kendini toparladı.

»Bağışlayın... hemen böyle heyecanla konuşuyorum... ama sarhoş değilim... henüz sarhoş değilim... bu da artık sık sık başıma geliyor, size açıkça itiraf ediyorum, bu cehennem yalnızlıkta... Bir düşünün, yedi yıl boyunca neredeyse yalnızca yerlilerin ve

hayvanların arasında yaşadım... böyle olunca insan sakın konuşmayı unutuyor. Sonra bir ağzını açtın mı, hemen taşıveriyor... Ama durun... evet, biliyorum işte... size bir şey sormak istiyordum, size öyle bir vaka sunmak istiyordum, yardım etme yükümlülüğü var mı diye... öyle melekçe, tertemiz bir biçimde yardım etmek, insanın... Üstelik korkarım uzun sürecek. Gerçekten yorgun değil misiniz?«

»Hayır, hiç değil.«

»Ben... teşekkür ederim... Almıyor musunuz?«

Arkasında bir yerde karanlığı yokladı. Bir şeyler birbirine çarpıp şangırdadı, iki, üç, her halükârda yanına dizdiği birkaç şişe. Bana bir kadeh viski uzattı, ben hafifçe yudumlarken o kendininkini bir hamlede dikti. Bir an aramıza suskunluk çöktü. Derken çan vurdu: on iki buçuk.

* * * * *

»Şey... size bir vaka anlatmak istiyorum. Diyelim ki bir doktor, bir... daha küçük bir kentte... ya da aslında taşrada... bir doktor ki... bir doktor ki...«

Yine takıldı. Sonra birden koltuğunu bana doğru çekti.

»Böyle olmuyor. Size her şeyi doğrudan, baştan anlatmalıyım, yoksa anlamazsınız... Bu, bu bir örnek, bir kuram olarak geliştirilemez... size kendi vakamı anlatmalıyım. Burada utanma yok, gizleme yok... insanlar benim önümde de çırılçıplak soyunup yaralarını, sidiklerini, dışkılarını gösterirler... Yardım edilmesini isteyen biri lafı dolandırmamalı, hiçbir şeyi gizlememeli... Yani size efsanevî bir doktorun vakasını anlatmayacağım... çırılçıplak soyunup diyorum ki: ben... Utanmayı bu pis yalnızlıkta unuttum, insanın ruhunu kemiren ve belindeki iliği emip kurutan bu lanet ülkede.«

Bir hareket yapmış olmalıyım, çünkü sözünü kesti.

»Ah, itiraz ediyorsunuz... anlıyorum, Hindistan'a hayransınız, tapınaklara, palmiye ağaçlarına, iki aylık bir yolculuğun bütün o romantizmine. Evet, tropikler öyle büyüleyicidir, insan onları trenle, otomobille, çekçekle dolaşıp geçerken: ben de yedi yıl önce ilk kez buraya geldiğimde başka türlü hissetmemiştim. Neler düşlemedim ki o zaman, dilleri öğrenmek ve kutsal kitapları aslından okumak, hastalıkları incelemek, bilimsel çalışmak, yerlilerin ruhunu derinlemesine kavramak istiyordum, Avrupa jargonuyla söylendiği gibi, insanlığın, uygarlığın bir misyoneri olmak. Buraya gelen herkes aynı düşü görür. Ama oradaki o görünmez cam fanusun içinde insanın gücü

tükenir, humma, ne kadar kinin tıkınırsan tığın yine de yakalanırsın, iliğine işler, gevşersin ve tembelleşirsin, yumuşarsın, bir denizanasına dönersin. Bir Avrupalı olarak, büyük kentlerden uzaklaşıp böyle lanet bir bataklık istasyonuna geldin mi, bir bakıma kendi gerçek özünden kopuyorsun: er ya da geç herkesin bir çatlağı oluyor, kimi içkiye veriyor kendini, kimi afyon çekiyor, kimi de döver durur, canavara döner, herkese deliliğin bir kurşunu isabet ediyor. İnsan Avrupa'ya hasret çeker, yeniden bir gün bir cadde boyunca yürümeyi, aydınlık taş bir odada beyaz insanlar arasında oturmayı düşler, yıllar yılı bunu düşler, sonra izne çıkabileceği zaman gelip çatığında gitmeye çoktan üşenir olmuştur. Bilir ki ötede unutulmuştur, yabancısıdır, bu denizde herkesin üstüne bastığı bir midyedir. Böylece kalır ve bu sıcak, ıslak ormanlarda bataklaşır, çürür gider. Lanet bir...

Bölüm 4

Dördüncü Bölüm

...kendimi bu pislik yuvasına sattığım o gün ...

Üstelik: pek de öyle gönüllü olmadı bu iş. Almanya'da okumuştum, gerçek bir hekim, hatta iyi bir doktor olmuştum, Leipzig Kliniği'nde bir görevle de; o zamanlar, tıp dergilerinin çoktan unutulmuş bir cildinin bir yerinde, ilk kez benim uyguladığım yeni bir enjeksiyondan büyük bir gürültüyle söz etmişlerdi. Derken bir kadın hikâyesi çıktı, hastanede tanıştığım bir kadın: sevgilisini öyle çıldırtmıştı ki adam onu tabancayla vurmuştu, çok geçmeden ben de onun kadar çılgına dönmüştüm. Öyle kibirli ve soğuk olma tarzı vardı ki beni çileden çıkarıyordu - beni hep buyurgan, küstah kadınlar avucunun içine almıştır, ama bu kadın beni öyle bir büktü ki kemiklerim çatırdadı. Ne istediyse yaptım, ben - eh, neden söylemeyeyim, sekiz yıl oldu - onun için hastane kasasına el attım, ve iş açığa çıkınca kıyamet koptu. Bir amcam açığı yine de kapattı, ama kariyerim bitmişti. Tam o sıralarda duydum ki, Hollanda hükümeti sömürgeler için doktor arıyor ve peşin para veriyormuş. Eh, hemen aklıma geldi ki, uğruna peşin para verilen şeyin temiz bir iş olması gerek; biliyordum ki bu humma plantasyonlarında mezar haçları bizimkinden üç kat hızlı bitiyor, ama insan gençken, hummanın da ölümün de hep başkalarının üzerine atladığına inanır. Eh, fazla seçeneğim yoktu, Rotterdam'a gittim, on yıllığına imza attım, oldukça hoş bir tomar banknot aldım, yarısını memlekete amcama yolladım, öteki yarısını da oradaki liman mahallesinde bir kadın benden sızdırdı; sırf o lanet olası dişi kediye öyle benzediği için her şeyimi koparıp aldı benden. Parasız, saatsiz, hayalsiz, böylece yelken açtım Avrupa'dan, ve limandan süzülüp çıkarken pek de üzgün değildim. Sonra işte sizin gibi, herkesin oturduğu gibi güvertede oturdum ve Güney Haçı'nı, palmiyeleri seyrettim, içim açıldı - ah, ormanlar, yalnızlık, sessizlik, diye hayal kuruyordum! Eh - yalnızlığa gelince ondan payıma fazlasıyla düştü. Beni Batavia'ya ya da Surabaya'ya, insanların, kulüplerin, golfün, kitapların ve gazetelerin olduğu bir kente değil de - eh, adın bir önemi yok ya - en yakın kente iki günlük yoldaki bölge istasyonlarından birine yerleştirdiler. Birkaç sıkıcı, kurumuş memur, birkaç melez, bütün arkadaş çevrem buydu, yoksa enine boyuna yalnızca orman, plantasyonlar, çalılık ve bataklık.

Başlangıçta yine de katlanılırdı. Türlü çalışmalar yürüttüm; bir keresinde, vali yardımcısı teftiş gezisinde otomobiliyle devrilip bacağını paramparça ettiğinde, yardımcısız bir ameliyat yaptım, çok konuşuldu bu; yerlilerin zehirlerini ve silahlarını topladım, kendimi uyanık tutmak için yüzlerce ufak şeyle uğraştım. Ama bütün bunlar ancak Avrupa'dan gelen güç içimde hâlâ işlediği sürece sürdü: sonra kuruyup kaldım. O birkaç Avrupalı beni sıkıyordu, görüşmeyi kestim, içip kendi içime hayaller kurdum. Topu topu iki yılım kalmıştı, sonra emekli maaşım ile özgürdüm, Avrupa'ya dönebilir, bir kez daha bir hayata başlayabilirdim. Aslında beklemekten, kıpırdamadan yatıp beklemekten başka bir şey yaptığım yoktu. Ve bugün hâlâ öyle otururdum, eğer o ... eğer bu şey gelmemiş olsaydı.«

* * * * *

Karanlıktaki ses durdu. Pipo da artık için için yanmıyordu. Öyle bir sessizlik vardı ki, birdenbire omurgaya çarpıp köpüren suyu ve makinenin uzaktan gelen boğuk kalp atışını yeniden duydum. Bir sigara yakmak isterdim, ama kibritin keskin parıltısından ve bunun onun yüzünde yaratacağı yansımadan ürktüm. Sustu da sustu. Bitirmiş miydi, sayıklıyor muydu, uyuyor muydu, bilmiyordum; suskunluğu öyle ölü gibiydi.

Derken gemi çanı düz, güçlü bir kez vurdu: saat bir. İrkildi: camın şingirtisini yeniden duydum. Belli ki eli viskiye doğru el yordamıyla indi. Bir yudum hafifçe lıkırdadı - sonra birden ses yeniden başladı, ama şimdi sanki daha gergin, daha tutkulu.

»Evet işte ... durun ... evet işte, şöyleydi. Yukarıda, o lanet yuvamda oturuyorum, aylardır ağındaki örümcek gibi kıpırtısız oturuyorum. Tam yağmur mevsiminin ardındaydı, haftalar haftalarca çatıya şıpırdamıştı yağmur, kimse gelmemişti, tek bir Avrupalı bile; her gün, her gün evdeki sarı kadınlarımla ve iyi viskimle oturup durmuştum. O sıralarda tam anlamıyla »down«dım, tam anlamıyla Avrupa hastasıydım: aydınlık caddeleri ve beyaz kadınları anlatan herhangi bir roman okusam parmaklarım titremeye başladılar. Bu hali size tam olarak anlatamam, bir tür tropik hastalıktır, insanı kimi zaman yakalayan öfkeli, hummalı ve yine de güçten yoksun bir özlem. İşte öyle oturuyordum o gün, sanırım bir atlasın başında, ve kendime yolculuklar düşlüyordum. Derken kapı telaşla vuruluyor, boy dışarıda duruyor ve kadınlardan biri de; ikisinin de gözleri şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmış. Kocaman el kol hareketleri yapıyorlar: bir hanım gelmiş, bir Lady, beyaz bir kadın.

İrkilip ayağa fırlıyorum. Ne bir araba sesi duydum, ne bir otomobil. Beyaz bir kadın, bu vahşi ıssızlıkta?

Merdivenden inmek istiyorum, ama yine de kendimi geri çekiyorum. Aynaya bir bakış, telaşla biraz üstümü başımı düzeltiyorum. Sinirliyim, huzursuzum, nahoş bir önseziyle bir tür eziyet içindeyim, çünkü dünyada dostluğundan ötürü bana gelecek tek bir kişi tanımıyorum. Sonunda aşağı iniyorum.

Holde hanım bekliyor ve telaşla bana doğru geliyor. Kalın bir otomobil tülü yüzünü örtüyor. Onu selamlamak istiyorum, ama çabucak sözümü ağzımdan alıyor. »İyi günler, Doktor,« dedi İngilizce, akıcı (biraz fazla kolay akan ve sanki önceden ezberlenmiş gibi) bir tavırla. »Böyle apansız üstünüze geldiğim için bağışlayın. Ama tam istasyondaydık, arabamız şurada duruyor« - neden eve kadar gelmiyor ki, diye şimşek gibi geçiyor aklımdan - »derken hatırladım ki siz burada oturuyorsunuz. Sizden öyle çok söz edildiğini duydum ki; vali yardımcısıyla gerçek bir büyü yaptınız, bacağı yeniden kusursuz, *allright*, eskisi gibi golf oynuyor. Ah, evet, aşağıda bizim oralarda herkes hâlâ bundan söz ediyor; bize gelseniz aksi suratlı Surgeon'umuzu ve öteki ikisini de seve seve verirdik. Hem zaten, neden hiç görünmüyorsunuz aşağıda, tıpkı bir yogi gibi yaşıyorsunuz ...«

Ve böyle devam ediyor gevezeliğine, telaşla, gittikçe daha telaşlı, bana tek söz söyleme fırsatı bile vermeden. Bu boşboğaz gevezelikte sinirli ve dağınık bir şeyler var, ben de bundan huzursuzlanıyorum. Neden bu kadar çok konuşuyor, diye soruyorum içimden, neden kendini tanıtmıyor, neden tülünü çıkarmıyor? Hummalanmış mı? Hasta mı? Çıldırmış mı? Gittikçe daha çok sinirleniyorum, çünkü onun şakırdayan gevezeliğine boğulmuş halde böyle dilsiz önünde dikilmenin gülünçlüğünü duyuyorum. Sonunda biraz duraklıyor, ben de onu yukarı buyur edebiliyorum. Boya geride kalmasını işaret ediyor ve önümden merdiveni çıkıyor.

»Burası ne hoş,« diyor, odamda çevreye bakınarak. »Ah, şu güzel kitaplar! hepsini okumak isterdim!« Rafa yaklaşıp kitap başlıklarını süzüyor. Karşısına çıktığımdan beri ilk kez bir dakikalığına susuyor.

»Size bir çay ikram edebilir miyim?« diye sordum.

Dönüp bakmıyor, yalnızca kitap başlıklarına bakıyor. »Hayır, teşekkürler, Doktor ... hemen yola koyulmalıyız ...: pek vaktim yok ... küçük bir gezintiydi yalnızca ... Ah, Flaubert de varmış sizde, onu öyle severim ki ... harika, gerçekten harika, >_Education sentimentale_< ... görüyorum ki Fransızca da okuyorsunuz ... Neler de biliyorsunuz! ... evet, Almanlar, okulda her şeyi öğrenir ... Gerçekten muhteşem, bu kadar çok dil k

Bölüm 5

Beşinci Bölüm

...bilirsiniz! ... Vali Yardımcısı sizi göklere çıkarıyor, hep der ki, bıçağınızın altına yatabileceği tek insan sizsiniz ... karşıdaki o sevgili Surgeon'umuz olsa olsa briç oynamaya yarar ... Aslına bakarsanız, biliyor musunuz -- (hâlâ dönmemişti) bugün benim de aklıma geldi, sizinle bir kez görüşmeliyim diye ... madem tam önünüzden geçiyorduk, düşündüm ki ... neyse, herhalde şimdi işiniz vardır ... başka bir zaman gelsem daha iyi olur.»

«Nihayet kâğıtları açıyorsun ha!» diye geçirdim hemen içimden. Ama hiç belli etmedim, tersine, şimdi de, ne zaman isterse de ona hizmet etmenin benim için bir onurdan başka bir şey olmayacağını söyledim.

«Ciddi bir şey değil,» dedi, yarı dönerek ve aynı anda raftan aldığı bir kitabı karıştırarak, «ciddi bir şey değil ... ufak tefek şeyler ... kadın halleri ... baş dönmeleri, baygınlıklar. Bu sabah, bir viraj alırken, birdenbire yere yığıldım, _raide morte_ ... boy beni arabada doğrultup su getirmek zorunda kaldı ... belki şoför fazla hızlı sürmüştür ... siz ne dersiniz, Doktor?»

«Böyle, öylesine hüküm veremem. Bu tür baygınlıklar sık sık oluyor mu?»

«Hayır ..., yani evet ... son zamanlarda ... işte tam da en son zamanlarda ... evet ... böyle baygınlıklar ve bulantılar.»

Yine kitaplığın önünde dikiliyor, kitabı içeri koyuyor, bir başkasını çıkarıp karıştırıyor. Tuhaf, neden böyle durmadan karıştırıp duruyor ... böyle sinirli sinirli, neden tülün altından başını kaldırıp bakmıyor? Bilerek hiçbir şey söylemiyorum. Onu bekletmek hoşuma gidiyor. Sonunda yine o umursamaz, geveze tavrıyla söze başlıyor.

«Öyle değil mi, Doktor, kaygı verecek bir şey yok bunda? Tropik bir hastalık değil ... tehlikeli bir şey değil ...»

«Önce ateşiniz var mı, ona bakmam gerek. Nabzınızı rica edebilir miyim ...»

Ona doğru yürüyorum. Hafifçe yana çekiliyor.

«Hayır, hayır, ateşim yok ... eminim, kesinlikle yok ... her gün kendim ölçtüm, şu ... şu baygınlıklar başladığından beri. Hiç ateş yok, hep tam tamına 36,4, kusursuz. Midem de sağlam.»

Bir an duraksıyorum. Bütün bu süre boyunca içimde bir kuşku kıpırdayıp duruyor: hissediyorum, bu kadın benden bir şey istiyor; insan, Flaubert üzerine konuşmak için bir vahşi diyara gelmez. Bir, iki dakika onu bekletiyorum. «Bağışlayın,» diyorum sonra dosdoğru, «birkaç soruyu çekinmeden sormama izin var mı?»

«Elbette, Doktor! Ne de olsa hekimsiniz,» diye yanıtlıyor, ama daha o anda sırtını yine bana dönüp kitaplarla oyalanıyor.

«Hiç çocuğunuz oldu mu?»

«Evet, bir oğlum.»

«Peki ... daha önce de ... yani o zaman da ... benzer haller yaşamış mıydınız?»

«Evet.»

Sesi şimdi bambaşka. Apaçık, kesin, artık hiç geveze değil, artık hiç sinirli değil.

«Peki, şu an da ... soruyu bağışlayın ... şu an da benzer bir halde olmanız mümkün müdür?»

«Evet.»

Sözcüğü bir bıçak gibi keskin ve kesici düşürüyor ağzından. Öteye dönük başında tek bir çizgi bile titremiyor.

«Belki de en iyisi, Madam, genel bir muayene yapmam olur ... acaba sizden ... öteki odaya geçme zahmetinde bulunmanızı rica edebilir miyim?»

İşte o an birden dönüyor. Tülün ardından, dosdoğru bana yönelmiş soğuk, kararlı bir bakış hissediyorum.

«Hayır ... buna gerek yok ... durumumdan tümüyle eminim.»

* * * * *

Ses bir an duraksıyor. Karanlıkta dolu kadeh yeniden parlıyor.

«Şimdi dinleyin ... ama önce bir an durup şunu bir düşünmeye çalışın. Yalnızlığı içinde tükenip giden bir adamın yanına bir kadın dalıyor, yıllardır odaya ayak basan ilk beyaz kadın ... ve birden hissediyorum, odada kötü bir şey var, bir tehlike. İçimi nasıl olduğunu bilmediğim bir şey ürpertti: geveze laflarla içeri girip sonra bir anda, tıpkı bir bıçak gibi, isteğini çekiveren bu kadının çelikten kararlılığı tüylerimi diken diken etti. Çünkü benden ne istediğini biliyordum ki, daha o anda anlamıştım -- kadınların benden böyle bir şey istemeleri ilk kez değildi, ama onlar başka türlü gelirlerdi, utangaç ya da yalvararak gelirlerdi, gözyaşları ve yakarışlarla gelirlerdi. Oysa burada bir ... evet, çelikten, erkeksi bir kararlılık vardı ... daha ilk saniyeden hissettim, bu kadın benden güçlüydü ... beni dilediği gibi kendi iradesine boyun eğdirebilirdi ... Ama ... ama ... içimde de kötü bir şey vardı ... direnen erkek, bir tür hınç, çünkü ... söyledim ya ... daha ilk saniyeden, evet, daha onu görmeden bile, bu kadını bir düşman gibi duydum içimde.

Önce sustum. İnatla ve hınçla sustum. Tülün altından bana baktığını hissediyordum -- dosdoğru ve buyururcasına baktığını, beni konuşmaya zorlamak istediğini. Ama o kadar kolay boyun eğmedim. Konuşmaya başladım, ama ... kaçamak biçimde ... evet, farkında olmadan onun o geveze, kayıtsız tavrını taklit ediyordum. Onu anlamıyormuşum gibi yaptım, çünkü -- bunu içinizde duyumsayabilir misiniz bilmem -- onu açıkça konuşmaya zorlamak istiyordum; sunmak değil ... rica edilmek istiyordum ... hem de ondan, böyle buyurgan geldiği için ... ve biliyordum ki, kadınlarda beni en çok teslim alan şey, işte bu kibirli, soğuk tavidir.

Böylece lafı dolandırdım: bunun hiç kaygı verecek bir yanı olmadığını, böyle baygınlıkların işlerin olağan akışına ait olduğunu, hatta tersine, neredeyse iyi bir gidişatın güvencesi sayıldığını söyledim. Tıp dergilerinden vakalar aktardım ... konuştum da konuştum, gevşek ve hafif bir tavırla, meseleyi hep sıradan bir şeymiş gibi ele alarak ve ... ve hep onun sözümü kesmesini bekledim. Çünkü biliyordum, buna katlanamayacaktı.

Derken sertçe sözümü kesti bile, bir el hareketiyle bütün o yatıştırıcı lafları adeta silip atarak.

«Beni tedirgin eden bu değil, Doktor. O zaman, oğlumu dünyaya getirdiğimde, daha iyi durumdaydım ... ama şimdi artık _allright_ değilim ... kalbimde sıkıntılar var ...»

«Ya, kalp sıkıntıları,» diye yineledim, kaygılanmış gibi yaparak, «o halde hemen bir bakayım.» Ve sanki kalkıp dinleme borusunu alacakmışım gibi bir hareket yaptım.

Ama hemen araya girdi. Sesi şimdi büsbütün sert ve kesindi -- bir komuta yerindeymiş gibi.

«Benim kalbimde sıkıntılar _var_, Doktor, ve size söylediğime inanmanızı rica etmek zorundayım. Muayenelerle çok vakit yitirmek istemiyorum -- bana, bence, biraz daha güven gösterebilirsiniz. Ben hiç değilse size olan güvenimi yeterince kanıtladım.»

Artık bu bir savaştı, açıktan açığa bir meydan okuma. Ben de kabul ettim.

«Güven, açıklık ister; hiçbir şeyi saklamayan bir açıklık. Açık konuşun, ben hekimim. Ve her şeyden önce şu tülü çıkarın, şuraya oturun, bırakın kitapları ve dolambaçlı yolları. Hekime tülle gelinmez.»

Bana baktı, dimdik ve gururlu. Bir an duraksadı. Sonra oturdu, tülü yukarı kaldırdı. Bir yüz gördüm; tam da -- korktuğum gibi bir yüz: içine işlenemeyen, sert, kendine hâkim, yaşı belirsiz bir güzellikteki bir yüz; gri İngiliz gözleriyle bir yüz; bu gözlerde her şey dingin görünüyordu, ama ardında insan her türlü tutkuyu düşleyebilirdi. Bu ince, sımsıkı kapalı ağız, istemedikçe hiçbir sırrı ele vermezdi. Bir dakika boyunca birbirimize baktık -- o hem buyurarak hem sorarcasına, öyle soğuk, çelikten bir acımasızlıkla baktı ki, buna dayanamadım ve elimde olmadan başımı yana çevirdim.

Parmak boğumuyla masaya hafifçe vurdu. Demek onun içinde de bir gerginlik vardı. Sonra birden hızla şöyle dedi:

«Sizden ne istediğimi biliyor musunuz, Doktor, yoksa bilmiyor musunuz?»

«Bildiğimi sanıyorum. Ama açık konuşalım, daha iyi. Durumunuza bir son vermek istiyorsunuz ... baygınlıklarınızdan, bulantılarınızdan sizi kurtarmamı istiyorsunuz; ben ... ben nedeni ortadan kaldırarak. Öyle

Bölüm 6

Bölüm 6

»...bunu mu?«

»Evet.«

Sözcük bir giyotin bıçağı gibi indi.

»Böyle girişimlerin tehlikeli olduğunu da biliyor musunuz ... her iki taraf için de ...?«

»Evet.«

»Yasalarca bana yasak olduğunu da?«

»Yasak olmadığı, hatta gerekli görüldüğü durumlar da vardır.«

»Ama bunlar tıbbi bir endikasyon gerektirir.«

»O halde bu endikasyonu bulursunuz. Siz hekimsiniz.«

Berrak, sabit, kıpırdamadan gözleri bana dikilmişti. Bu bir emirdi ve ben, o zavallı, iradesinin şeytansı buyurganlığı önünde hayranlıkla titredim. Ama hâlâ kıvranıyordum, çoktan ezilmiş olduğumu göstermek istemiyordum. -- »Yalnızca acele etme! Naz yap! Onu yalvarmaya zorla,« diye parıldadı içimde bir tür arzu.

»Bu her zaman hekimin elinde değildir. Ama hastanedeki bir meslektaşımınla birlikte ...«

»Meslektaşınızı istemiyorum ... ben size geldim.«

»Neden tam da bana geldiğinizi sorabilir miyim?«

Bana soğuk soğuk baktı.

»Size söylemekte sakınca görmüyorum. Çünkü ücra bir yerde oturuyorsunuz, çünkü beni tanıyorsunuz -- çünkü iyi bir hekimsiniz ve çünkü ...« işte ilk kez burada

duraksadı -- »bu bölgede herhalde daha fazla kalmayacaksınız, hele ... hele eve büyükçe bir meblağ götürebilecekseniz.«

İçimi soğuk bir ürperti kapladı. Hesabın bu tunçtan, bu _Merchant_'ça, bu tüccarca açıklığı beni uyuşturdu. O ana dek dudaklarını yalvarmak için açmamıştı -- ama çoktan her şeyi hesaplamış, önce çevremde pusuya yatmış, sonra da beni avlamıştı. İradesinin şeytansı yanının içime sızdığını duyumsuyordum, ama tüm hıncımla direndim. Bir kez daha kendimi nesnel -- hatta neredeyse alaycı olmaya zorladım.

»Peki bu büyükçe meblağı ... bu meblağı bana verir miydiniz?«

»Yardımanız ve hemen yola çıkmanız karşılığında.«

»Bu yüzden emekli maaşımı yitireceğimi biliyor musunuz?«

»Onu da size tazmin ederim.«

»Çok açık konuşuyorsunuz ... Ama daha da fazla açıklık istiyorum. Ücret olarak ne kadarlık bir meblağ öngördünüz?«

»On iki bin gulden, Amsterdam'da çekle ödenmek üzere.«

Ben ... titredim ... öfkeden titredim ve ... evet, hayranlıktan da. Her şeyi hesaplamıştı; meblağı da, beni yola çıkmaya zorlayan ödeme biçimini de; beni tartmış ve satın almıştı, hem de tanımadan; iradesinin önsezisiyle benim üzerimde hüküm sürmüştü. En çok da suratına bir tokat atmak istedim ... Ama titreyerek ayağa kalkarken -- o da kalkmıştı -- ve dosdoğru gözlerinin içine bakarken, yalvarmayan o kapalı ağza, eğilmek istemeyen o kibirli alna bakışıyla, birden içimi bir ... bir tür zorbaca, azgın bir açlık kapladı. Bundan bir şeyler sezmiş olmalı, çünkü kaşlarını, sırnaşık birini başından savmak ister gibi yukarı kaldırdı: aramızdaki nefret birdenbire çırılçıplaktı. Biliyordum, bana ihtiyacı olduğu için benden nefret ediyordu; ben de ondan nefret ediyordum, çünkü ... çünkü yalvarmak istemiyordu. O tek, o tek saniyelik sessizlikte ilk kez birbirimizle apaçık, içtenlikle konuştuk. Sonra birden bir sürüngen gibi içime bir düşünce saplandı ve ona dedim ki ... ona dedim ki ...

Ama durun, yoksa yaptığımı ... söylediğimi yanlış anlarsınız ... önce size açıklamam gerek, bu çılgın düşünce içime nasıl ... neden düştü ...«

* * * * *

Karanlıkta yine kadeh hafifçe şıngırdadı. Ve ses daha da heyecanlandı.

»Kendimi mazur göstermek, haklı çıkarmak, aklamak istediğimden değil ... Ama yoksa anlayamazsınız ... İyi bir insan denecek bir şey oldum mu hiç, bilmiyorum, ama ... sanırım her zaman yardımsever olmuşumdur ... Oradaki o pis hayatta insanın elindeki tek sevinç buydu işte: kafasına tıktırdığı bir avuç bilimle, herhangi bir parça canı soluk alır halde tutabilmek ... bir tür Tanrısal sevinç ... Sahiden de en güzel anlarımdı: sarı tenli bir oğlan çıkagelir, dehşetten mosmor, şişmiş ayağında bir yılan ısırtığı, daha şimdiden bacağına kesmeyin diye uluyor; ben de onu kurtarmayı başardım. Bir kadın hummayla yatıyorsa saatler süren yollar katederdim -- tıpkı bunun istediği türden bir işte bile yardım etmişim, daha Avrupa'da, klinikteyken. Ama orada hiç değilse insan o kişinin kendisine ihtiyaç duyduğunu hissedirdi; orada birini ölümden ya da umutsuzluktan kurtardığımı bilirdi -- ve yardım edebilmek için insanın kendine gereken şey de tam budur işte: karşısındakinin ona ihtiyacı olduğu duygusu.

Ama bu kadın -- size betimleyebilir miyim bilmiyorum -- beni allak bullak etti, içeri sözümona gezinircesine girdiği andan başlayarak, kibriyle beni direnmeye kışkırttı; her şeyi kışkırttı -- nasıl desem ... içimdeki ezilmiş, gizlenmiş, kötü olan her şeyi karşı koymaya kışkırttı. Lady rolü oynaması, ölüm kalım meselesinde ulaşılmaz bir soğuklukla bir alışverişe girişmesi beni çıldırttı ... Sonra ... sonra ... ne de olsa insan golf oynayarak gebe kalmaz ya ... biliyordum ... yani birden, korkunç bir açıklıkla -- işte o düşünce buydu -- şunu anımsamak zorunda kaldım: ben yalnızca savunurcasına ... evet, neredeyse iterek baktığımda çelik gözlerinin üstünde kaşlarını dimdik kaldıran bu soğuk, bu kibirli, bu buz gibi kadın, iki üç ay önce bir erkekle yatakta kızgın kızgın yuvarlanmıştı, bir hayvan gibi çıplak ve belki de hazdan inleyerek, bedenleri iki dudak gibi birbirine kenetlenmiş ... İşte bu, beni öyle kibirli, öyle ulaşılmaz bir soğuklukla, tıpkı bir İngiliz subayı gibi süzerken üzerime çullanan o yakıcı düşünce buydu ... ve işte o an, içimde her şey gerildi ... onu alçaltma düşüncesine kapılmışım ... o saniyeden başlayarak giysisinin altından bedenini çıplak gördüm ... o saniyeden sonra tek bir düşünceyle yaşadım: ona sahip olmak, o sert dudaklarından bir inilti koparmak, bu buz gibi, bu kibirli kadını şehvet içinde duyumsamak, tıpkı o, tanımadığım o öteki gibi. İşte bunu ... bunu açıklamak istedim size ... Ne denli çökmüş olursam olayım, hekim olarak hiçbir zaman durumu sömürmeye kalkmadım ... Ama bu kez şehvet değildi, kösnüllük değildi, cinsel hiçbir şey değildi, gerçekten değildi ... olsa itiraf ederdim zaten ... yalnızca bir kibire egemen olma açlığıydı ... bir erkek olarak egemen olmak ... Sanırım daha önce de söylemişim, kibirli, görünüşte soğuk kadınların öteden beri üzerimde bir gücü olmuştur ... ama

şimdi, şimdi buna bir de şu eklenmişti: yedi yıldır burada, tek bir beyaz kadına sahip olmadan yaşıyordum, direniş nedir bilmiyordum ... Çünkü buradaki şu kızlar, şu cıvıldaayan küçük, narin hayvancıklar, bir beyaz, bir »efendi« onları aldığında saygıdan tir tir titrerler ... boyun eğişle silinip giderler, hep insana açıktırlar, hep hazırdırlar, o yumuşak, kıkırdayan gülüşleriyle insana hizmet etmeye ... ama tam da bu uysallık, bu kölece tutum insanın aldığı zevki zehir eder ... Şimdi anlıyor musunuz, anlıyor musunuz, böyle bir durumda birden kibir ve nefret dolu, parmak uçlarına kadar kapalı, aynı zamanda gizemle ışıldaayan ve geçmiş bir tutkunun ağırlığını taşıyan bir kadın çıkageldiğinde bunun beni nasıl yıkıp geçtiğini ... böyle bir kadın, böyle bir adamın, öyle yapayalnız, aç bırakılmış, kapatılmış bir insan canavarının kafesine küstahça girdiğinde ... İşte ... yalnızca bunu söylemek istedim, ki ötekini, şimdi geleni anlayasınız. Yani ... kötü bir açlıkla dolu, onu çıplak, şehvetli, kendini bırakmış düşlemenin zehriyle, kendimi adeta yumruk gibi sıktım ve aldırmazlık taslayarak soğuk soğuk dedim ki: »On iki bin gulden mi? ... Hayır, bu para için yapmam.«

Bana baktı, biraz solgundu. Bu direnişte para hırsının olmadığını sezmişti herhalde. Yine de dedi ki:

»Peki ne istiyorsunuz?«

O soğuk to

Bölüm 7

Bölüm 7

»Açık kartlarla oynayalım. Ben bir tüccar değilim ... Romeo ve Juliet'teki, *corrupted gold* uğruna zehrini satan o zavallı eczacı da değilim ... belki de bir tüccarın tam tersiyim ... bu yoldan dileğinizin yerine geldiğini göremeyeceksiniz.«

»Demek yapmak istemiyorsunuz?«

»Para için değil.«

Bir saniyeliğine aramızda tam bir sessizlik oldu. Öyle bir sessizlik ki, onun nefes alışını ilk kez duydum.

»Peki başka ne isteyebilirsiniz ki?«

Artık kendimi tutamadım.

»Önce sizden ... benimle bir bakkalla konuşur gibi değil, bir insanla konuşur gibi konuşmanızı istiyorum. Yardıma ihtiyacınız olduğunda ... hemen o utanç verici paranızla gelmemenizi ... rica etmenizi istiyorum ... benden, insan olandan, size, insan olana, yardım etmesini rica etmenizi ... Ben yalnızca bir doktor değilim, yalnızca muayene saatlerim yok ... başka saatlerim de var ... belki de böyle bir saate denk geldiniz ...«

Bir an susuyor. Sonra dudağı hafifçe büzülüyor, titriyor ve hızla şöyle diyor:

»Yani sizden rica etsem ... o zaman yapar mıydınız?«

»Yine bir alışveriş yapmak istiyorsunuz -- ancak ben söz veririm rica edeceksiniz. Önce rica etmelisiniz -- sonra size cevap vereceğim.«

Başını dik bir at gibi yukarı atıyor. Öfkeyle bana bakıyor.

»Hayır, -- sizden rica etmeyeceğim. Mahvolmayı yeğlerim!«

İşte o zaman öfke sardı beni, o kızıl, o anlamsız öfke.

»Madem rica etmek istemiyorsunuz, o halde talep edeceğim. Sanırım açıkça söylememe gerek yok -- sizden ne istediğimi biliyorsunuz. O zaman -- o zaman size yardım edeceğim.«

Bir an bana dik dik baktı. Sonra -- ah, ne kadar korkunçtu, söyleyemem, söyleyemiyorum -- sonra yüz hatları gerildi ve sonra ... sonra birden *güldü* ... yüzüme anlatılmaz bir aşağılamayla güldü ... beni toza çeviren ... ve aynı anda beni sarhoş eden bir aşağılamayla ... O kadar ani, o kadar fişkırcasına, bu aşağılama kahkahası öylesine muazzam bir güçle koparılıp atılmıştı ki ... evet, öyle ki yere yığılıp ayaklarını öpebilirdim. Yalnızca bir saniye sürdü ... bir şimşek gibiydi, ve bütün bedenimde ateş vardı ... işte tam o sırada çoktan dönmüş, telaşla kapıya doğru yürüyordu.

Elimde olmadan ardından gitmek istedim ... özür dilemek ... ona yalvarmak ... gücüm büsbütün kırılmıştı ... işte o sırada bir kez daha döndü ve dedi ... hayır, *buyurdu*:

»Sakın beni izlemeye ya da peşime düşmeye kalkmayın ... pişman olursunuz.«

Ve kapı arkasından çarparak kapandı bile.«

* * * * *

Yine bir duraksama. Yine bir sessizlik ... Yine yalnızca bu uğultu, sanki ay ışığı akıyormuşçasına. Ve sonra nihayet yine o ses.

»Kapı çarparak kapandı ... ama ben olduğum yerde kıpırdamadan duruyordum ... o buyruğun adeta hipnozuna girmiştım ... merdivenleri inişini, sokak kapısını kapatışını duydum ... her şeyi duydum, ve bütün irademle onun ardından atılıyordu ... onu ... ne bileyim ne için ... geri çağırmak, ya da vurmak, ya da boğmak için ... ama ardından ... ardından ... Ama yine de yapamadım. Uzuvarım sanki bir elektrik çarpmasıyla felç olmuştu ... az önce vurulmuştım, o bakışın buyurgan şimşegiyle ta iliklerime kadar vurulmuştım ... Biliyorum, bu açıklanamaz, anlatılamaz ... gülünç gelebilir, ama durdum da durdum ... bir ayağımı yerden sökebilmek için dakikalar gerekti bana, belki beş, belki on dakika ...

Ama bir ayağımı kımıldatır kımıldatmaz çoktan kızışmıştım, çoktan hızlanmıştım ... bir anda merdivenlerden aşağı koştum ... O ancak sokaktan aşağı, sivil istasyona doğru inmiş olabilirdi ... bisikleti almak için kulübeye atılıyorum, anahtarı unuttuğumu görüyorum, bambu çatırdayıp parçalanıncaya dek bölmeyi söküp

açıyorum ... ve çoktan bisikletime atlayıp ardından fırlıyorum ... ona ... otomobiline ulaşmadan önce ona yetişmeliyim ... onunla konuşmalıyım ...

Yol yanımdan toz kaldırarak akıp gidiyor ... yukarıda ne kadar uzun süre donup kalmış olduğumu ancak şimdi fark ediyorum ... işte ... istasyonun hemen önündeki ormanın kıvrımında onu görüyorum, sert, dimdik adımlarla telaşla ilerlerken, yanında boy ... Ama o da beni görmüş olmalı, çünkü şimdi boy'la konuşuyor, boy geride kalıyor, o ise tek başına yürümeye devam ediyor ... Ne yapmak istiyor? Neden yalnız kalmak istiyor? ... Benimle, boy duymadan mı konuşmak istiyor? ... Kör bir öfkeyle pedallara asılıyorum ... Derken yandan bir şey aniden yolumun önüne fırlıyor ... boy ... ancak son anda bisikleti yana çekebiliyorum, ve gümbürtüyle yere kapaklanıyorum ...

Sövüp sayarak ayağa kalkıyorum ... elimde olmadan, bu hödüğe bir tane geçirmek için yumruğumu kaldırıyorum, ama o yana sıçırıyor ... Yeniden binmek için bisikletimi kaldırıyorum ... Ama işte o alçak öne atılıyor, bisikleti kavıyor ve o berbat İngilizcesiyle diyor ki: »*You remain here.*«

Siz tropiklerde yaşamadınız ... böyle sarı bir alçağın bir beyaz 'Efendi'nin bisikletini kavrayıp ona, 'Efendi'ye, burada kalmasını buyurmasının ne büyük bir küstahlık olduğunu bilemezsiniz. Cevap yerine yumruğumu suratına indiriyorum ... sendeliyor, ama bisikleti sıkı sıkı tutuyor ... gözleri, o dar, korkak gözleri köle korkusuyla faltaşı gibi açılmış ... ama gidona yapışıyor, şeytanca sıkı tutuyor ... »*You remain here,*« diye bir kez daha kekeliyor. Bereket versin yanımda tabanca yoktu. Yoksa onu oracıkta vururdum. »Çekil, alçak!« demekle yetiniyorum. Büzülüp bana dik dik bakıyor, ama gidonu bırakmıyor. Kafasına bir kez daha vuruyorum, hâlâ bırakmıyor. İşte o zaman öfke kudurttu beni ... onun çoktan gitmiş, belki çoktan kaçıp kurtulmuş olduğunu görüyorum ... ve çenesinin altına tam bir boksör darbesi yapıştırıyorum, öyle ki tepetaklak savruluyor. Şimdi bisikletim yine elimde ... ama tam atlayacakken tekerlek dönmüyor ... o zorlu çekiştirmede tel jant eğrilmiş ... Titreyen ellerimle düzeltmeye çalışıyorum ... Olmuyor ... ben de bisikleti, kanlar içinde kalkıp yana çekilen alçağın yanına, yolun ortasına savuruyorum ... Ve sonra -- hayır, bir Avrupalının, herkesin gözü önünde orada ne kadar gülünç olduğunu hissedemezsiniz ... işte, ne yaptığımı artık bilmiyordum ... tek bir düşüncem vardı: ardından, ona yetişmek ... ve böylece *koştum*, bir çılgın gibi koştum, kulübelerin önünden geçerek anayol boyunca, sarı ayaktakımının şaşkınlıkla öne üşüşüp bir beyaz adamı, doktoru, *koşarken* görmek için.

İstasyona sırlıslıkla terlemiş halde vardım ... İlk sorum: Otomobil nerede? ... Az önce gitti ... İnsanlar bana şaşkınlıkla bakıyor: ıslak ve kir pas içinde, daha durmadan soruyu haykırarak gelirken onlara bir çılgın gibi görünmüş olmalıyım ... Aşağıda, yolun üzerinde otomobilin beyaz dumanının savrulduğunu görüyorum ... başarmıştı ... onun o katı, acımasızca katı hesabının her şeyi başarmak zorunda olduğu gibi başarmıştı.

Ama kaçmak işine yaramayacak ... Tropiklerde Avrupalılar arasında hiçbir sır kalmaz ... herkes herkesi tanır, her şey bir olaya dönüşür ... Şoförünün hükümet bungalovunun önünde bir saat beklemesi boşuna değil ... birkaç dakika içinde her şeyi öğreniyorum ... Kim olduğunu öğreniyorum ... aşağıda -- yani hükümet kentinde oturduğunu, buradan sekiz saat tren mesafesinde ... bir -- diyelim ki, bir büyük tüccarın karısı olduğunu, delice zengin, soylu, bir İngiliz kadını ... kocasının şu anda beş aydır Amerika'da olduğunu ve onu yanına alıp Avrupa'ya götürmek için bu günlerde geleceğini öğreniyorum ...

O ise -- ve bu düşünce damarlarıma zehir gibi işliyor -- o, en fazla iki ya da üç aydır o durumda olabilir ...«

Bölüm 8

Bölüm 8

* * * * *

»Şimdiye dek size her şeyi anlatabildim ... belki yalnızca şu ana kadar kendimi de anlayabildiğim için ... bir hekim olarak halimin teşhisini hep kendim koyabildiğim için. Ama o andan sonra içimde bir humma gibi bir şey başladı ... kendime hâkim olamaz oldum ... yani, yaptığım her şeyin ne denli anlamsız olduğunu çok iyi biliyordum; ama artık kendi üzerimde hiçbir gücüm yoktu ... kendimi de anlamıyordum artık ... yalnızca hedefimin saplantısı içinde ileriye koşuyordum ... Ama durun ... belki yine de anlatabilirim size ... Amok'un ne olduğunu biliyor musunuz?»

»Amok mu? ... Sanırım hatırlıyorum ... Malaylarda görülen bir tür sarhoşluk ...«

»Sarhoşluktan fazlasıdır ... bir çılgınlıktır, insandaki bir tür kuduzdur ... başka hiçbir alkol zehirlenmesiyle kıyaslanamayacak, öldürücü, anlamsız bir monomani nöbeti ... orada bulunduğum süre boyunca kendim de birkaç vakayı inceledim -- insan başkaları söz konusu olunca hep çok akıllı ve çok nesneldir ya -- ama kökenindeki o korkunç sırrı bir türlü açığa çıkaramadan ... Bir biçimde iklimle ilgili bir şey bu, sınırların bir gün boşalvermesine dek üzerlerine bir fırtına gibi çöken o boğucu, sıkışmış havayla ... İşte amok ... evet, amok şöyle bir şeydir: Bir Malay, sıradan, son derece iyi huylu bir adam, içkisini dike içine ... orada öyle oturur, donuk, kayıtsız, bitkin ... tıpkı benim odamda oturduğum gibi ... ve birden ayağa fırlar, hançerini kapar ve sokağa fırlar ... dümdüz koşar, hep yalnızca dümdüz ileriye ... nereye gittiğini bilmeden ... Yoluna çıkan ne varsa, insan ya da hayvan, krisiyle yere serer onu, ve kan sarhoşluğu onu yalnızca daha da kızıştırır ... Koşanın dudaklarında köpük belirir, bir çılgın gibi uluyor ... ama koşuyor, koşuyor, koşuyor, artık ne sağa bakıyor ne sola, yalnızca o tiz çığlığıyla, kanlı krisiyle koşuyor bu korkunç dümdüzlüğün içine ... Köylerdeki insanlar hiçbir gücün bir amok koşucusunu durduramayacağını bilir ... bu yüzden o geldiğinde önceden uyararak bağırırlar: »Amok! Amok!«, ve herkes kaçar ... ama o duymadan koşar, görmeden koşar, karşısına çıkanı yere serer ... ta ki

onu kuduz bir köpek gibi vurup öldürene dek ya da kendisi köpükler saçarak yığılana dek ...

Bir keresinde bunu gördüm, bungalovumun penceresinden ... korkunçtu ... ama ancak bunu gördüğüm içindir ki o günlerdeki kendimi anlayabiliyorum ... çünkü işte böyle, tam da böyle, dümdüz ileriye dikilmiş o korkunç bakışla, ne sağa ne sola bakarak, bu saplantıyla atıldım ileriye ... o kadının peşinden ... Her şeyi nasıl yaptığımı artık bilmiyorum, öyle çılgın bir koşu içinde, öyle akıl almaz bir hızla geçip gitti her şey ... On dakika, hayır, beş, hayır iki ... bu kadın hakkında her şeyi öğrendikten sonra, adını, evini, yazgısını, çabucak ödünç aldığım bir bisikletle çoktan evime geri koşturuyordum, valize bir takım elbise attım, yanıma para aldım ve bir arabayla tren istasyonuna gittim ... bölge memuruna ayrılışımı bildirmeden gittim ... yerime bir vekil atamadan, evi olduğu gibi açık ve darmadağın bıraktım ... Çevremde hizmetkârlar duruyordu, kadınlar şaşkınlıkla bakıp soruyordu, yanıt vermedim, dönüp bakmadım ... tren istasyonuna gittim ve ilk trenle aşağıya, kente indim ... Bu kadın odama girdikten sonra topu topu bir saat içinde tüm varlığımı arkamda bırakmış ve boşluğun içine amok koşuyordum ...

Dümdüz koştum, kafamı duvara vura vura ... akşam saat altıda varmıştım ... altıyı on geçe onun evindeydim ve geldiğimi bildirttim ... Bu ... anlayacaksınız ... yapabileceğim en anlamsız, en aptalca şeydi ... ama amok koşucusu boş gözlerle koşar ya, nereye koştuğunu görmez ... Birkaç dakika sonra hizmetkâr geri geldi ... kibar ve soğuk ... hanımefendi rahatsızmış, kabul edemezmiş ...

Sendeleyerek kapıdan çıktım ... Bir saat daha evin çevresinde dolandım durdum, belki beni arar diye çılgın bir umuda kapılmış ... sonra ancak sahil otelinde bir oda tuttum, odaya da iki şişe viski ... bunlar ve çift doz Veronal yardımına yetiştii ... sonunda uyuyabildim ... ve bu boğuk, balçık gibi uyku, yaşamla ölüm arasındaki bu koşunun tek molasıydı.«

* * * * *

Gemi çanı çaldı. İki sert, dolgun vuruş, neredeyse kıpırtısız havanın o yumuşak göletinde titreyerek bir süre daha salındı, sonra omurganın altından ve o tutkulu sözlerin arasından inatla akıp giden o hafif, bitmek bilmez uğultunun içinde sönüp gitti. Karanlıkta karşımdaki adam ürkererek irkilmiş olmalıydı, sözü kesildi. Yine elinin şişeye doğru inip yokladığını duydum, yine o hafif lıkırtıyı. Sonra, sanki yatışmış gibi, daha sağlam bir sesle yeniden başladı.

»Bu andan sonraki saatleri size pek anlatamam. Bugün düşünüyorum da, o sırada hummalıydım sanırım, her halükârda çılgınlığın sınırına dayanmış bir tür aşırı gerginlik içindeydim -- size söylediğim gibi, bir amok koşucusu. Ama unutmayın, vardığımda salı gecesi idi, oysa cumartesi -- bunu bu arada öğrenmiştim -- kocası Yokohama'dan P. & O. vapuruyla gelecekti, demek ki yalnızca üç gün kalıyordu, karar ve yardım için topu topu üç gün. Anlıyor musunuz: Ona derhal yardım etmem gerektiğini biliyordum, ama yine de onunla tek bir söz konuşamıyordum. Ve işte tam da bu gereksinim, o gülünç, o kudurmuşçasına davranışının özrünü dileme gereksinimi, beni daha da öne sürüklüyordu. Her anın ne denli değerli olduğunu biliyordum, onun için bunun bir ölüm kalım meselesi olduğunu biliyordum, ama yine de ona ne bir fısıltıyla ne bir işaretle yaklaşmanın hiçbir yolu yoktu, çünkü onu ürktüren zaten peşinden koşuşumun o azgın, o hödükçe haliydi. Tıpkı ... evet, durun ... tıpkı birinin, bir başkasını bir katile karşı uyarmak için peşinden koşması, ötekinin de onu katil sanması ve böylece kendi felaketine doğru koşmayı sürdürmesi gibiydi ... o bende yalnızca, kendisini aşağılamak için peşine düşen amok koşucusunu görüyordu, oysa ben ... işte o korkunç saçmalık buydu ... ben artık onu hiç düşünmüyordum bile ... ben zaten büsbütün yok olmuştum, tek istediğim ona yardım etmek, ona hizmet etmektir ... ona yardım etmek için bir cinayet işlerdim, bir suç işlerdim ... Ama o, o bunu anlamadı. Sabah uyandığımda hemen yine onun evine koştuğumda, boy kapının önünde duruyordu, suratına tokat attığım o aynı boy, ve beni uzaktan görür görmez -- beni bekliyor olmalıydı --, kapıdan içeri süzülüverdi. Belki de bunu yalnızca beni gizlice haber vermek için yaptı ... belki ... ah, bu belirsizlik, şimdi beni nasıl da kıvrandırıyor ... belki de beni kabul etmek için her şey çoktan hazırды ... ama işte, onu görünce, utancımı anımsayınca, ziyareti bir kez daha yinelemeye cesaret edemeyen yine ben oldum ... Dizlerim titriyordu. Tam eşiğin önünde döndüm ve yine çekip gittim ... çekip gittim, o belki de benzer bir azap içinde beni beklerken.

Artık o yabancı kentte ne yapacağımı bilmiyordum, ökçelerimin altında ateş gibi kavrulan o kentte ... Birden aklıma bir şey geldi, hemen bir araba çağırdım ve Vali Yardımcısı'na gittim, vaktiyle istasyonumda yardım ettiğim o aynı adama, ve geldiğimi bildirttim ... Dış görünüşümde bir şeyler tuhaf olmalıydı, çünkü bana sanki ürkmüş bir bakışla baktı, ve nezaketinde tedirgin bir şey vardı ... belki de bende çoktan amok koşucusunu sezmişti ... Ona kısa ve kararlı bir biçimde, kente naklimi rica ettiğimi söyledim, görev yerimde artık daha fazla var olamayacağımı ... derhal taşınmam gerektiğini ...

Bölüm 9

9

... Bana baktı ... size anlatamam, nasıl baktığını ... işte tıpkı bir doktorun bir hastaya baktığı gibi ... «Bir sinir krizi, sevgili doktor,» dedi sonra, «bunu pekâlâ anlıyorum. Eh, bir çaresi bulunur elbet; ama bekleyin ... diyelim dört hafta ... önce yerinize birini bulmam gerek.» «Bekleyemem, bir gün bile,» diye yanıtladım. Yine o tuhaf bakış belirdi. «Olması gerek, doktor,» dedi ciddiyetle, «istasyonu doktorsuz bırakamayız. Ama size söz veriyorum, daha bugünden her şeyi yoluna koyacağım.» Dişlerimi sıkmış öylece durdum: ilk kez açıkça hissettim ki satılmış bir insandım, bir köleydim. İçimde her şey bir başkaldırıya doğru çoktan kenetlenmeye başlamıştı, ama o, o yağ gibi kaygan adam, benden önce davrandı: «İnsana yabancılaşmışsınız, doktor, bu da sonunda bir hastalığa dönüşür. Hepimiz şaştık kaldık, hiç buraya gelmediniz, hiç izin almadınız. Daha çok topluluğa, daha çok canlılığa ihtiyacınız var. Hiç değilse bu akşam gelin, bugün hükümette bir kabul var, bütün koloniyi orada bulursunuz, kimileri çoktandır sizinle tanışmak istiyordu, sık sık sizi sordular, buraya gelmenizi dilediler.»

Son sözler içimi bir anda söküp açtı. Beni mi sormuşlardı? Yoksa o muydu? Birden bambaşka biri olmuşum: hemen daveti için ona en nazik biçimde teşekkür ettim ve tam vaktinde geleceğime söz verdim. Ve gerçekten de vaktindeydim, hem de fazlasıyla vaktinde. Söylememe gerek var mı, sabırsızlığımın kovaladığı ben, hükümet binasının o büyük salonuna ilk gelen kişiydim; çıplak tabanlarıyla sekerek bir aşağı bir yukarı koşuşturan ve allak bullak bilincimde bana sanki arkamdan gülümseyen sarı uşaklarla sessizce çevriliydim. Çeyrek saat boyunca bütün o sessiz hazırlıkların ortasında tek Avrupalı bendim ve kendimle öylesine baş başaydım ki yelek cebimdeki saatin tıkırtısını duyuyordum. Sonunda birkaç hükümet memuru aileleriyle birlikte geldi, en sonunda Vali de geldi; beni uzunca bir söyleşiye çekti, ona istekle ve sanırım ustalıkla yanıt verdim, ta ki ... ta ki birden, gizemli bir gerginliğe kapılıp bütün rahatlığımı yitirene ve kekelemeye başlayana dek. Sırtım salon kapısına dönük olduğu hâlde, bir anda hissettim ki içeri girmişti, orada olması gerekiyordu: bu ani kesinliğin beni neden böyle allak bullak edip yakaladığını size söyleyemem, ama daha Vali'yle konuşurken, sözlerinin tınısı hâlâ kulağımdayken, arkamda bir yerde onun varlığını duyumsadım. Bereket Vali söyleşiyi çok geçmeden bitirdi - yoksa sanırım birden

sertçe arkama dönerdim, sinirlerimdeki o gizemli çekiş öylesine güçlü, arzum öylesine yakıcı biçimde kıskırtılmıştı. Ve gerçekten de, daha arkama döner dönmez, onu tam da duygumu farkında olmadan sezdiği o yerde apaçık gördüm. Sarı bir balo elbisesi içinde duruyordu; bu elbise onun ince, tertemiz omuzlarını donuk bir fildişi gibi öne çıkarıyordu; bir grubun ortasında çene çalıyordu. Gülümsüyordu, ama yine de bana yüzünde gergin bir çizgi varmış gibi geldi. Yaklaştım - ya beni göremiyordu ya da görmek istemiyordu - ve o ince dudaklarında hoş ve nazik titreyen bu gülümsemeye baktım. Ve bu gülümseme beni yeniden sarhoş etti, çünkü o ... işte çünkü biliyordum ki yalandı, bir sanat ya da hünerdi, rol yapmanın ustalığıydı. Bugün çarşamba, diye geçti aklımdan, cumartesi kocasını getiren gemi gelecek ... nasıl böyle gülümseyebiliyor, böyle ... böyle güvenli, böyle kaygısız gülümseyip, yelpazeyi korkudan avucunda buruşturacağı yerde umursamazca elinde oynatabiliyor? Ben ... ben, o yabancı ... iki gündür o saatin korkusuyla tir tir titriyordum ... ben, o yabancı, onun korkusunu, onun dehşetini duygunun bütün taşkınlığıyla birlikte yaşıyordum ... oysa o baloya gidip gülümsüyordu, gülümsüyordu, gülümsüyordu ...

Arkada müzik başladı. Dans başladı. Yaşlıca bir subay onu dansa kaldırmıştı; bir özürle çene çalan halkadan ayrıldı ve onun koluna girip öbür salona doğru, yanımdan geçerek yürüdü. Beni görür görmez yüzü birden zorlanmışçasına gerildi - ama yalnızca bir saniye, sonra nazik bir tanıyışla (ben daha selam verip vermemeye karar veremedim) rastlantıyla tanıdığı biriymişim gibi başını eğdi: «İyi akşamlar, doktor» dedi ve çoktan geçip gitmişti. O gri-yeşil bakışın ardında neyin gizli olduğunu kimse sezemezdi, ben de, ben bile bilmiyordum. Neden selam vermişti ... neden şimdi birden beni tanımıştı? ... Bu bir savunma mıydı, bir yakınlaşma mıydı, yoksa yalnızca şaşkınlığın getirdiği bir sıkılma mıydı? Geride nasıl bir heyecanla kaldığımı size betimleyemem; içimde her şey altüst olmuştu, patlamaya hazır biçimde sıkışmıştı, ve onu öyle görünce, subayın kolunda umursamazca vals yaparken, alnında kaygısızlığın o serin parıltısıyla - oysa biliyordum ki o ... tıpkı benim gibi yalnızca *onu* ... onu düşünüyordu ... biz ikimiz burada baş başa korkunç bir sırrı paylaşıyorduk ... ve o vals yapıyordu ... işte o saniyelerde korkum, açgözlülüğüm ve hayranlığım her zamankinden daha çok tutkuya dönüştü. Beni biri gözledi mi bilmiyorum, ama davranışım ile kendimi onun gizlendiğinden çok daha fazla ele verdiğim kesindi - başka bir yöne bakamıyordum işte, bakmam ... evet, ona bakmam gerekiyordu, uzaktan o kapalı yüzünü emiyor, hatta çekiştiriyordum, maske bir saniyeliğine düşmek istemez mi diye. Ve o, bu sabit bakıştan rahatsız olmuş olmalıydı. Dansçısının kolunda geri yürürken, bir saniyenin şimşek ışığında bana baktı, keskin, buyurgan, âdeta yol

gösterircesine: o günden tanıdığım kibirli öfkenin o küçük kırışığı yeniden, kötücülce gerildi alnının üzerinde.

Ama ... ama ... size söyledim ya ... amok koşuyordum, ne sağıma ne soluma bakıyordum. Onu hemen anladım - bu bakış şu demekti: dikkat çekme! kendini tut! - biliyordum ki o ... nasıl söylesem? ... burada, herkese açık salonda benden davranışta bir ölçülülük istiyordu ... anlıyordum ki şimdi evime gidersem, yarın onun tarafından kabul edileceğimden emin olabilirdim ... onun yalnızca şimdi, yalnızca şimdi benim göze batan senli benli tavrıma maruz kalmaktan kaçınmak istediğini, beceriksizliğimden - hem de ne kadar haklı olarak - bir rezalet çıkmasından korktuğunu anlıyordum ... Görüyorsunuz ... her şeyi biliyordum, o buyurgan gri bakışı anlıyordum, ama ... ama içimde fazlasıyla güçlüydü, onunla konuşmam gerekiyordu. Ve böylece sendeleyerek onun çene çalarak durduğu gruba doğru gittim; orada bulunanlardan yalnızca birkaçını tanımama rağmen, yalnızca onun konuşmasını duyma açlığıyla o gevşek halkanın ta dibine sokuldum, ama bakışı, yaslandığım keten perdelerden biriymişim ya da hafifçe kımıldattığı havaymışım gibi soğuk soğuk üzerimden kayıp geçtiğinde, hep ürkek ürkek, dövülmüş bir köpek gibi büzülüyordum. Ama duruyordum; onun bana söyleyeceği bir söze, bir anlaşma işaretine susamış olarak, çene çalmaların ortasında bir kütük gibi sabit bakışla durdukça duruyordum. Mutlaka çoktan göze batmış olmalıydı, mutlaka, çünkü kimse bana tek söz etmiyordu, ve o, benim gülünç varlığımdan ıstırap çekiyor olmalıydı.

Böyle ne kadar dururdum, bilmiyorum ... belki bir sonsuzluk ... iradenin bu büyüünden kopup gidemiyordum ki. Beni felç eden de tam tamına öfkemin inadıydı ... Ama o artık dayanamadı ... birden, varlığının o muhteşem rahatlığıyla beylere döndü ve dedi ki: «Biraz yorgunum ... bugün bir kez olsun erken yatmak istiyorum ... İyi geceler!» ... ve toplum içinde yabancılara özgü bir baş selamıyla çoktan yanımdan sıyrılıp geçti ... alnındaki o yukarı çekilmiş kırışığı bir an daha gördüm, sonra yalnızca sırtını, o beyaz, ser

Bölüm 10

Bölüm 10

... çıplak sırt. Onun gittiğini kavrayana dek bir saniye geçti ... bu akşam, kurtuluşun bu son akşamı onu bir daha göremeyeceğimi, bir daha konuşamayacağımı kavrayana dek ... bir an öylece donakaldım, ta ki kavrayana dek ... sonra ... sonra ...

Ama durun ... durun ... yoksa yaptığım şeyin anlamsızlığını, ahmaklığını anlayamazsınız ... önce size o salonu baştan aşağı betimlemeliyim ... Hükümet binasının büyük salonuydu, ışıklarla apaydınlık ve neredeyse bomboş, o devasa salon ... çiftler dansa gitmişti, beyler oyuna ... yalnızca köşelerde birkaç küme fısıldaşıyordu ... salon yani bomboştı, her hareket göze çarpıyor, keskin ışıktaki apaçık görülüyordu ... işte bu kocaman, geniş salonu, yüksek omuzlarıyla yavaş ve hafif adımlarla geçti; ara sıra o tarifsiz duruşuyla bir selamı karşılıyordu ... bende öyle hayranlık uyandıran o muhteşem, buz kesmiş, mağrur dinginlikle ... Ben ... ben geride kalmıştım, söyledim ya size, onun gittiğini kavramadan önce âdeta felç olmuştum ... ve sonra, kavradığımda, o çoktan salonun öbür ucunda, tam kapının önündeydi ... İşte ... ah, bunu düşünmek bugün bile utandırıyor beni ... işte o an birden içime bir şey saplandı ve *koştum*, -- duyuyor musunuz: koştum ... yürümedim, gümbürdeyen, yüksek sesle yankılanan ayakkabılarımla *koştum*, salonun ortasından onun ardından ... Adımlarımı duyuyordum, bütün bakışların şaşkınlıkla bana çevrildiğini görüyordum ... utançtan yerin dibine geçebilirdim ... daha koşarken bu çılgınlığın farkındaydım ... ama yapamazdım ... artık geri dönemezdim ... Kapının yanında ona yetiştim ... Döndü ... gözleri gri bir çelik gibi içime saplandı, burun kanatları öfkeden titriyordu ... tam kekelemeye başlayacaktım ki ... işte ... işte o an birden bir kahkahayla *güldü* ... berrak, kaygısız, içten bir kahkaha, ve yüksek sesle ... herkesin duyabileceği kadar yüksek sesle dedi ki ... »Ah, Doktor, oğlumun reçetesi ancak şimdi mi aklınıza geldi ... evet, şu bilim adamları ...« Yakında duran birkaç kişi de iyi niyetle güldü ... anladım, durumu kurtardığı o ustalık karşısında sendeledim ... cüzdanıma uzandım ve bloktan boş bir yaprak kopardım, o da bunu umursamazca aldı, sonra ... bir kez daha soğuk, teşekkür eden bir gülümsemeyle ... gitti ... İlk saniyede içim rahatladı ... çılgınlığının onun ustalığıyla telafi edildiğini, durumun kazanıldığını gördüm ... ama hemen şunu da biliyordum ki benim için her şey kaybedilmişti, bu

kadın o ateşli budalalığım yüzünden benden nefret ediyordu ... ölümden beter nefret ediyordu ... artık yüz kez, yüz kez kapısına gelsem de beni bir köpek gibi kovacaktı.

Salonu sendeleyerek geçtim ... insanların bana baktığını fark ettim ... her halde tuhaf bir görünüşüm olmalıydı ... Büfeye gittim, peş peşe iki, üç, dört kadeh konyak içtim ... bu beni yere yığılmaktan kurtardı ... sinirlerim artık dayanamıyordu, sanki kopmuş gibiydiler ... Sonra bir yan kapıdan, bir suçlu gibi gizlice sıvıştım ... Dünyanın hiçbir saltanatı karşılığında o salonu bir kez daha geçemezdim; onun kahkahası hâlâ tiz tiz bütün duvarlara yapışmıştı ... gittim ... nereye gittiğimi artık tam söyleyemiyorum ... birkaç meyhaneye girip körkütük sarhoş oldum ... uyanık olan ne varsa içip yok etmek isteyen biri gibi içtim ... ama ... duyularım bir türlü uyuşmadı ... o kahkaha içimde duruyordu, tiz ve kötücül ... o kahkahayı, o lanet kahkahayı bir türlü bastıramadım ... Sonra bir süre limanda dolandım durdum ... tabancamı evde bırakmıştım, yoksa kendimi vururdum. Başka hiçbir şey düşünmüyordum, ve eve de bu düşünceyle döndüm ... yalnızca dolabın solundaki çekmecedeki, tabancamın durduğu o çekmece düşüncesiyle ... yalnızca bu tek düşünceyle.

Sonra kendimi vurmamış olmam ... yemin ederim size, bu korkaklık değildi ... çoktan kurulmuş soğuk horozu çekmek benim için bir kurtuluş olurdu ... ama bunu size nasıl açıklayayım ... içimde hâlâ bir görev duygusu vardı ... evet, o yardım etme görevi, o lanet görev ... beni hâlâ ona gerekebileceğim, ona gerektiğim düşüncesi çıldırtıyordu ... eve döndüğümde çoktan perşembe sabahıydı, ve cumartesi ... söyledim ya size ... cumartesi gemi geliyordu, ve bu kadının, bu kibirli, mağrur kadının kocasının, bütün dünyanın önünde bu rezillığe dayanıp yaşayamayacağını biliyordum ... Ah, bu düşünceler beni nasıl da kıvrandırdı; anlamsızca harcanan o değerli zaman, zamanında yapılacak her yardımı boşa çıkaran o çılgın aceleciliğim yüzünden ... saatlerce, evet saatlerce, yemin ederim size, odanın içinde bir aşağı bir yukarı volta attım ve ona nasıl yaklaşabileceğimi, her şeyi nasıl telafi edebileceğimi, ona nasıl yardım edebileceğimi düşünün düşünün beynimi kemirdim ... çünkü artık beni evine almayacağı kesindi benim için ... o kahkaha hâlâ bütün sinirlerimdeydi, burun kanatlarındaki öfkenin o seğirmesi de ... saatlerce, gerçekten saatlerce o dar odanın üç metresini bir aşağı bir yukarı arşınladım ... gün doğmuştu bile, öğleye yaklaşmıştı bile ...

Ve birden kendimi masaya attım ... bir tomar mektup kâğıdı çekip çıkardım ve ona yazmaya başladım ... her şeyi yazmaya ... köpekçe inleyen bir mektup; onda ondan af diliyor, kendime deli, suçlu diyordum ... onda bana güvenmesi için yalvarıyordum ... bir saat içinde ortadan kaybolacağıma yemin ettim, kentten, sömürgeci, isterse: bu

dünyadan ... yeter ki beni bağışlasın ve bana güvensin, o son, o en son saatte yardım edilmesine izin versin ... Yirmi sayfayı böyle hummayla karaladım ... bir hezeyandan fıskırmış gibi çılgın, tarifsiz bir mektup olmalıydı, çünkü masadan kalktığımda ter içinde kalmıştım ... oda sallanıyordu, bir bardak su içmem gerekti ... Ancak ondan sonra mektubu bir kez daha okumaya çalıştım, ama daha ilk sözcüklerde içime bir dehşet çöktü ... titreyerek katladım onu, bir zarfı çoktan elime almıştım ki ... Birden içimden bir şey geçti. Bir anda o gerçek, o belirleyici sözü buldum. Ve kalemi bir kez daha parmaklarımın arasına aldım ve son yaprağa şunu yazdım: »Burada, sahil otelinde bir af sözü bekliyorum. Saat yediye kadar yanıt alamazsam, kendimi vururum.«

Sonra mektubu aldım, bir boy çağırdım ve yazıyı hemen iletmesini buyurdum. Sonunda her şey söylenmişti -- her şey!«

* * * * *

Yanı başımızda bir şey şangırdayıp yuvarlandı. Sert bir hareketle viski şişesini devirmişti: elinin yerde onu el yordamıyla aradığını, sonra ani bir hamleyle kavradığını duydum: boşalmış şişeyi geniş bir yay çizerek küpeşteden denize fırlattı. Ses birkaç dakika sustu, sonra yine, eskisinden daha coşkun ve daha telaşlı, hummayla sürdü.

»Ben artık inançlı bir Hıristiyan değilim ... benim için ne cennet var ne cehennem ... ve eğer biri varsa da, ondan korkmuyorum, çünkü o, sabahtan akşama dek yaşadığım o saatlerden daha beter olamaz ... Küçük bir oda düşünün, güneşin altında sıcak, öğle kavurmasında gittikçe kızgınlaşan ... küçük bir oda, yalnızca bir masa, bir sandalye ve bir yatak ... Ve bu masanın üstünde bir saat ile bir tabancadan başka hiçbir şey yok, masanın önünde de bir insan ... durmadan bu masaya, saatin saniye ibresine bakmaktan başka bir şey yapmayan bir insan ... yemeyen, içmeyen, sigara içmeyen, kıpırdamayan bir insan ... durmadan yalnızca ... duyuyor musunuz: durmadan yalnızca, üç saat boyunca ... kadranın o beyaz dairesine ve küçük ibreye bakan, o ibre ki ti

Bölüm 11

Bölüm 11

...seğirerek çemberini dönüp duran bir hayvan gibi ... İşte ... işte ... böyle geçirdim o günü, yalnızca bekleyerek, bekleyerek, bekleyerek ... ama nasıl bekleyerek ... tıpkı bir amok koşucusunun bir şey yaparken yaptığı gibi, anlamsızca, hayvanca, o çılgın, dosdoğru inatla.

Yok ... o saatleri size anlatmayacağım ... anlatılacak gibi değil ... insan bunu nasıl yaşayabilir, ben de artık anlamıyorum ... çıldırmadan ... çıldırmadan nasıl ... Neyse ... saat üçü yirmi iki dakika geçe ... tam olarak biliyorum, gözümü saatten ayırmıyordum çünkü ... birden kapı çalınıyor ... Yerimden fırlıyorum ... bir kaplanın avının üstüne atılması gibi fırlıyorum, tek hamlede bütün odayı geçip kapıya, ardına kadar açıyorum ... dışarıda ürkek, küçük bir Çinli oğlan duruyor, elinde katlanmış bir kâğıt, ben hırsıyla ona uzanırken o çoktan sıvışıp gözden kayboluyor.

Kâğıdı yırtarcasına açıyorum, okumak istiyorum ... ama okuyamıyorum ... Gözlerimin önünde her şey kıpkırmızı sallanıyor ... düşünün o azabı, sonunda, sonunda ondan bir söz aldım ... ve şimdi gözbebeklerimin önünde titreyip oynuyor ... Başımı suya daldırıyorum ... şimdi biraz daha berraklaşıyor ... Kâğıdı yeniden alıp okuyorum:

«Çok geç! Ama siz evde bekleyin. Belki sizi yine çağırırım.»

Buruşuk kâğıtta imza yok, eski bir ilan broşüründen koparılmış bir parça ... yoksa kararlı bir elin aceleyle çiziktirdiği, karmakarışık kurşunkalem izleri ... bu kâğıdın beni neden böylesine sarstığını bilmiyorum ... Ona bir dehşetten, bir gizden bir şey sinmişti, sanki bir kaçış sırasında, bir pencere kovuğunda ayaküstü ya da giden bir arabada yazılmıştı ... Bu gizli kâğıttan ruhuma tarifsiz bir korku, bir telaş, bir dehşet soğuk soğuk vuruyordu ... ve yine de ... yine de mutluydum: bana yazmıştı, henüz ölmem gerekmiyordu, ona yardım edebilirdim ... belki ... edebilirdim ... ah, en çılgın varsayımların ve umutların içinde büsbütün yitip gittim ... O küçük kâğıdı yüzlerce, binlerce kez okudum, öptüm ... unutulmuş, gözden kaçmış bir sözcük var mı diye altını üstüne getirdim ... düşlerim gitgide derinleşti, gitgide karmakarışık oldu, gözleri açık uyuyan birinin fantastik hali ... bir tür felç, uykuyla uyanıklık arasında bambaşka, donuk ama yine de kıpırtılı bir şey, belki çeyrek saatler, belki saatler sürdü ...

Birden irkildim ... Kapı çalınmamış mıydı? ... Nefesimi tuttum ... bir dakika, iki dakika kıpırtısız bir sessizlik ... Ve sonra yine usulca, bir farenin kemirmesi gibi, hafif ama telaşlı bir tıkırtı ... Hâlâ sersemlemiş halde sıçradım, kapıyı açtım -- dışarıda boy duruyordu, onun boy'u, hani şu vaktiyle ağzını yumruğumla parçaladığım ... esmer yüzü kül rengiydi, şaşkın bakışı felaket haber veriyordu ... Hemen içime bir dehşet düştü ... «Ne ... ne oldu?» diye ancak kekeleyebildim. «*Come quickly*», dedi ... başka bir şey demedi ... hemen merdivenlerden aşağı koştum, o da ardımdan ... Bir sado, şu küçük arabalardan biri, hazır bekliyordu, bindik ... «Ne oldu?» diye sordum ona ... Titreyerek bana baktı ve dudaklarını sımsıkı kapayıp sustu ... Bir daha sordum -- sustu da sustu ... En çok da yüzüne yine yumruğumla vurmak istedim, ama ... işte ona olan o köpeksi sadakati yüreğimi yumuşattı ... bir daha sormadım ... Arabacık o curcunanın arasından öyle telaşla koşturuyordu ki insanlar sövüp sayarak iki yana kaçıyordu; sahildeki Avrupa mahallesinden aşağı şehre, oradan daha ileri, daha ileri Çin mahallesinin haykıran uğultusuna daldı ... Sonunda dar bir sokağa girdik, bir kenarda, ücra bir yerdeydi ... alçak bir evin önünde durdu ... Pis ve kendi içine büzülmüş gibiydi, önünde içyağı mumuyla aydınlanan küçük bir dükkân ... afyon evlerinin ya da kerhanelerin gizlendiği şu izbelerden biri, bir hırsız ini ya da bir çalıntı mal mahzeni ... Boy aceleyle kapıyı çaldı ... Kapı aralığının ardından bir ses tısladı, sorup sorup durdu ... Daha fazla dayanamadım, oturduğum yerden fırladım, aralık kapıyı itip açtım ... yaşlı bir Çinli kadın küçük bir çığlıkla geri kaçtı ... arkamdan boy geldi, beni koridordan geçirdi ... başka bir kapıyı açtı ... ispirto ve pıhtılaşmış kan kokan karanlık bir odaya açılan başka bir kapıyı ... İçeride bir şey inliyordu ... el yordamıyla ilerledim ...»

* * * * *

Ses yine kesildi. Ve ardından dökülenler konuşmaktan çok bir hıçkırıktı.

«Ben ... el yordamıyla ilerledim ... ve orada ... orada pis bir hasırın üstünde ... acıdan iki büklüm ... inleyen bir insan parçası ... orada o yatıyordu ...

Karanlıkta yüzünü göremiyordum ... Gözlerim daha alışmamıştı ... bu yüzden yalnızca el yordamıyla dokundum ... eli ... sıcak ... yakıcı sıcak ... ateş, yüksek ateş ... ve ürperdim ... her şeyi anında anladım ... benden kaçıp buraya sığınmıştı ... yalnızca burada daha çok suskunluk umduğu için, pis bir Çinli kadına kendini sakatlatmıştı ... bana güvenmektense, şeytansı bir cadiya kendini öldürtmüştü ... yalnızca ben, o deli ben ... onun gururunu esirgemediğim, ona hemen yardım etmediğim için ... çünkü ölümünden, benden korktuğundan daha az korkuyordu ...

Işık diye bağırdım. Boy fırladı: o iğrenç Çinli kadın titreyen elleriyle isli bir gaz lambası getirdi ... o sarı alçağın gırtlığına sarılmamak için kendimi zor tuttum ... lambayı masanın üstüne koydular ... ışık sarı ve parlak, işkence görmüş bedeninin üstüne düştü ... Ve birden ... birden her şey çekildi benden, bütün o donukluk, bütün o öfke, yığılıp kalmış tutkunun bütün o kirli irini ... artık yalnızca hekimdim, yardım eden, sezen, bilen bir insan ... kendimi unutmuştum ... uyanık, berrak duyularımın o korkunç şeye karşı savaşıyordum ... Düşlerimde arzuladığım o çıplak bedeni artık yalnızca ... nasıl desem ... bir madde, bir organizma olarak duyumsuyordum ... artık onu değil, yalnızca ölüme karşı direnen yaşamı, öldürücü acıyla kıvranan insanı duyumsuyordum ... Kanı, onun sıcak, kutsal kanı ellerimi sırlıslıkla ediyordu, ama onu ne şehvetle ne dehşetle duydum ... yalnızca hekimdim ... yalnızca acıyı görüyordum ... ve gördüm ...

Ve hemen gördüm ki bir mucize olmazsa her şey yitirilmişti ... o suçlu, beceriksiz elin altında yaralanmış, yarı yarıya kanı akıp gitmişti ... ve bu pis kokulu inde kanı durduracak hiçbir şeyim yoktu, temiz su bile ... dokunduğum her şey pislikten kaskatıydı ...

«Hemen hastaneye gitmeliyiz,» dedim. Ama daha söyler söylemez, işkence görmüş beden kasılarak doğruldu. «Hayır ... hayır ... ölmek daha iyi ... kimse öğrenmesin ... kimse öğrenmesin ... eve ... eve ...»

Anladım ... artık yalnızca sır için, onuru için savaşıyordu ... yaşamı için değil ... Ve -- boyun eğdim ... Boy bir tahtirevan getirdi ... onu içine yatırdık ... ve böyle ... çoktan bir ceset gibi, mecalsiz ve ateşler içinde ... onu gecenin içinden taşıdık ... eve ... soru soran, ürkmüş hizmetkârları savuşturarak ... hırsızlar gibi onu odasına taşıdık ve kapıları kilitledik ... Ve sonra ... sonra savaş başladı, ölüme karşı o uzun savaş ...»

* * * * *

Birden bir el koluma öyle bir yapıştı ki korku ve acıyla neredeyse haykıracaktım. Karanlıkta yüzü bir anda çarpık bir suratı andırırcasına yanı başımdaydı; dişlerinin akını gördüm, ansızın patlayan bir öfkeyle nasıl sırttığını, gözlüklerinin camlarının ay ışığının soluk yansımada iki kocaman kedi gözü gibi parıldadığını gördüm. Ve artık konuşmuyordu -- haykırıyordu, uluyan bir öfkeyle sarsılarak:

«Biliyor musunuz siz, ey yabancı

Bölüm 12

Bölüm 12

Siz, şurada bir şezlongda öylece, gevşekçe oturan, dünyayı gezip tozan bir seyyah, bir insanın ölmesi nasıldır, bilir misiniz? Hiç bir ölümün başında bulundunuz mu, gördünüz mü bedeninin nasıl kasılıp büküldüğünü, morarmış tırnakların boşluğu nasıl tırmaladığını, boğazın nasıl hırıldadığını, her uzvun nasıl direndiğini, her parmağın o dehşete karşı nasıl gerildiğini, ve gözün, hiçbir sözcüğün anlatamayacağı bir korkuyla nasıl faltaşı gibi açıldığını? Bunu hiç yaşadınız mı, sizi aylak, sizi dünya gezgini, yardım etmekten bir görevmiş gibi söz eden sizi? Ben bunu doktor olarak çok gördüm, gördüm onu... klinik bir vaka olarak, bir olgu olarak... deyim yerindeyse onu inceledim -- ama onu *yaşadım*, ancak bir kez yaşadım, birlikte yaşadım, birlikte öldüm, ancak o gece... o korkunç gecede, oturup beynimi paralayarak bir şey bilmeye, bir şey bulmaya, akan ve akan ve akan o kana karşı, onu gözlerimin önünde yakıp kavuran o ateşe karşı bir şey icat etmeye çalıştığım gecede... gitgide yaklaşan ve yatağın başından bir türlü uzaklaştıramadığım o ölüme karşı. Doktor olmanın ne demek olduğunu anlıyor musunuz; bütün hastalıklara karşı her şeyi bilmek -- sizin o bilgece dediğiniz gibi, yardım etme görevini taşımak -- ama yine de ölmekte olan birinin başında çaresiz oturmak, bilmek ama hiçbir güce sahip olmamak... yalnızca şunu, şu dehşet verici şeyi bilmek: bedenindeki her damarı yarıp açmak isterseniz de yardım edemeyeceğinizi... sevilen bir bedenin acılar içinde kıvranarak, zavalılıca kan kaybından eriyip gidişini görmek, hem çırpınan hem de aynı anda sönen bir nabızı yoklamak... parmaklarınızın altından akıp giden bir nabız... Doktor olup da hiçbir şey bilmemek, hiçbir, hiçbir, hiçbir şey... yalnızca orada oturup kilisedeki büzüşmüş bir kocakarı gibi bir dua geveleyip, sonra yine var olmadığını bildiğiniz zavallı bir Tanrı'ya karşı yumruklarınızı sıkarak... Bunu anlıyor musunuz? Anlıyor musunuz bunu?... Ben... ben yalnızca bir şeyi anlamıyorum: böyle anlarda insan onunla birlikte ölmemeyi nasıl... nasıl başarıyor... ertesi sabah uykudan kalkıp dişlerini fırçalamayı ve boynuna bir kravat bağlamayı nasıl başarıyor... benim hissettiğimi yaşadıktan sonra insan nasıl yaşamaya devam edebiliyor; o soluğun, uğruna boğuştuğum, savaştığım, ruhumun bütün gücüyle tutmak istediğim o ilk insanın... elimin altından nasıl kayıp gittiğini... bir yerlere, gitgide hızlanarak, dakika dakika kayıp gittiğini, ve benim

ateşler içindeki beynimde bu insanı, bu bir tek insanı tutabilmek için hiçbir şey bilmediğimi...

Üstelik, azabımı şeytanca ikiye katlamak istercesine, bir de şu vardı... Onun yatağının başında otururken -- acılarını dindirmek için ona morfin vermişim, ve onu yatarken görüyordum, yanakları al al, ateşli ve solgun -- evet... ben öyle otururken, sırtımda durmadan üstüme dikili iki gözün korkunç bir gerilim ifadesiyle baktığını duyumsuyordum... Boy orada yere büzülmüş oturuyor, alçak sesle bir şeyler, dualar mırıldanıyordu... Bakışım onunkiyle karşılaştığında... hayır, bunu anlatamam... o köpekşi bakışına öyle yalvaran, öyle... öyle minnettar bir şey geliyordu ki, aynı anda ellerini bana doğru kaldırıyordu, sanki onu kurtarmam için bana yalvarıyormuş gibi... anlıyor musunuz: bana, bana kaldırıyordu ellerini, bir Tanrı'ya kaldırır gibi... bana... her şeyin yitmiş olduğunu bilen o çaresiz zavallıya... burada yerde kıpırdanan bir karınca kadar gereksiz olduğumu bilen bana... Ah, o bakış, beni nasıl da kıvrandırıyor, sanatıma duyulan o fanatik, o hayvani umut... ona bağırabilir, tekme atabilirdim, öyle acı veriyordu ki bana... ama yine de, ikimizin ona duyduğumuz sevgiyle... o sırla birbirimize nasıl bağlı olduğumuzu duyumsuyordum... Pusuya yatmış bir hayvan, donuk bir yumak gibi tam arkamda büzülüp oturuyordu... bir şey ister istemez, çıplak, sessiz tabanlarının üstünde fırlayıp ayağa kalkıyor ve onu titreyerek... umut dolu uzatıyordu, sanki yardım buydu... kurtuluş buydu... Biliyorum, ona yardım etmek için damarlarını keserdi... işte böyle bir kadındı, insanlar üzerinde böyle bir gücü vardı... ve ben... benim bir damla kanı bile kurtaracak gücüm yoktu... Ah, o gece, o korkunç gece, yaşamla ölüm arasındaki o sonsuz gece!

Sabaha karşı bir kez daha uyandı... gözlerini açtı... artık o gözler kibirli ve soğuk değildi... odayı, sanki yabancıymış gibi tarayıp gezdiklerinde, içlerinde nemli bir ateş parıldıyordu... Sonra bana baktı: düşünüyor, yüzümü anımsamaya çalışıyor gibiydi... ve birden... gördüm bunu... anımsadı... çünkü bir tür ürküntü, bir savunma... bir şey... düşmanca, dehşete kapılmış bir şey gerdi yüzünü... kollarını oynatıp duruyordu, sanki kaçmak istiyormuş gibi... uzağa, uzağa, benden uzağa... gördüm, *onu* düşünüyordu... o çünkü o anı... Ama sonra bir kendine geliş oldu... bana daha sakın baktı, güçlükle soluk alıyordu... hissettim, konuşmak, bir şey söylemek istiyordu... Eller yeniden gerilmeye başladı... doğrulmak istedi, ama çok güçsüzdü... Onu yatıştırdım, üzerine eğildim... işte o zaman bana uzun, ıstıraplı bir bakışla baktı... dudakları hafifçe kıpırdadı... söylediği, sönüp giden son bir sestten ibaretti...

»Kimse öğrenmeyecek mi?... Hiç kimse?«

»Hiç kimse,« dedim inandırıcı olabilmenin bütün gücüyle, »size söz veriyorum.«

Ama gözü hâlâ tedirgindi... Ateşli dudaklarıyla, son derece belirsiz, sözcükleri güçlkle çıkardı.

»Yemin edin bana... kimse öğrenmeyecek... yemin edin.«

Yemin eder gibi parmaklarımı kaldırdım. Bana baktı... bir... tarif edilemez bir bakışla... yumuşaktı o bakış, sıcaktı, minnettardı... evet, gerçekten, gerçekten minnettardı... Bir şey daha söylemek istedi, ama buna gücü yetmedi. Uzun süre öyle yattı, bu çabadan bitkin düşmüş, gözleri kapalı. Sonra o korkunç şey başladı... o dehşet... tam bir ağır saat boyunca daha savaştı: ancak sabaha karşı her şey sona erdi...«

* * * * *

Uzun süre sustu. Bunu, orta güverteden gelen çanın sessizliği delip vurmasına dek fark etmedim; bir, iki, üç sert vuruş -- saat üç. Ay ışığı sönükleşmişti, ama başka bir sarı aydınlık çoktan havada belirsizce titreşiyor, ara sıra hafif bir meltem gibi rüzgâr esip geçiyordu. Yarım saat, bir saat daha, sonra gündüz olacak, bu dehşet berrak ışıktaki silinip gidecekti. Gölgeleler artık köşemize o denli yoğun ve kara düşmediğinden, yüz hatlarını şimdi daha belirgin görüyordum -- kasketini çıkarmıştı, ve o parlak kafatasının altında ıstıraplı yüzü daha da ürkütücü görünüyordu. Ama parıldayan gözlük camları çoktan yeniden bana dönmüştü; kendini topladı, ve sesinde alaycı, keskin bir ton vardı.

»Onun için artık her şey bitmişti -- ama benim için değil. Cesetle yalnız kalmıştım -- ama yabancı bir evde yalnız, hiçbir sırrı hoş görmeyen bir kentte yalnız, ve ben... benim bu sırrı saklamam gerekiyordu... Evet, bir düşünün şu durumu bütünüyle: sömürgecinin en seçkin çevresinden bir kadın, hem de tertemiz sağlıklı, daha bir akşam önce hükümet balosunda dans etmiş olan bir kadın, birdenbire yatağında ölü yatıyor... yanında, sözde uşağının çağırıldığı yabancı bir doktor var... evde hiç kimse onun ne zaman ve nereden geldiğini görmemiş... onu gece bir tahtirevanla içeri taşımışlar, sonra kapıları kapamışlar... ve sabah olunca ölü... ancak o zaman hizmetkârlar çağırılmış, ve birden ev çığlıklarla cınlıyor... bir anda komşular, bütün kent öğreniyor... ve ortada bütün bunları açıklaması gereken bir tek kişi var... ben, o yabancı insan, ücra bir istasyondan gelen doktor... Sevindirici bir durum, öyle değil mi?...

Beni neyin beklediğini biliyordum. Bereket versin Boy yanımdaydı, gözlerimden her işareti okuyan o yiğit oğlan -- o sarı, donuk hayvan bile burada daha verilecek bir savaş olduğunu anlamıştı. Ben...

Bölüm 13

Bölüm 13

... ona yalnızca şunu söylemiştim: »Hanım, olanları kimsenin öğrenmemesini istiyor.« Bana o köpeksi yaş, ama yine de kararlı bakışıyla gözlerimin içine baktı: »Yes, Sir,« başka bir şey demedi. Ama yerdeki kan izlerini sildi, her şeyi en iyi düzene soktu -- ve işte onun bu kararlılığı, benimkini bana geri verdi.

Hayatımda hiç, bunu biliyorum, böylesine bir araya toplanmış bir enerjiye sahip olmadım, bir daha da olmayacağım. İnsan her şeyini yitirdiğinde, geriye kalan son şey için bir çaresiz gibi çarpışır -- ve geriye kalan o son şey, onun bana bıraktığı vasiyeti, yani o sırdı. İnsanları tam bir dinginlikle karşıladım, hepsine aynı uydurma hikâyeyi anlattım: kadının doktor çağtırmak için yolladığı boy'un yolda beni rastlantıyla bulduğunu. Ama görünüşte sakın sakın konuşurken, bekliyordum ... hep o belirleyici anı bekliyordum ... onu tabuta koyup sırrını da onunla birlikte kapatabilmemizden önce gelmesi gereken ölü muayene memurunu ... Unutmayın, perşembeydi, ve cumartesi günü kocası geliyordu ...

Saat dokuzda nihayet resmî tabibin geldiğinin bildirildiğini duydum. Onu ben çağırtmıştım -- rütbece üstümdü ve aynı zamanda rakibimdi; hani kadının vaktiyle öyle küçümseyerek sözünü ettiği, benim tayin isteğimi de anlaşılan çoktan öğrenmiş olan o doktor. İlk bakışında sezdim bile: bana düşmandı. Ama işte tam da bu, gücümü gerip topladı.

Daha bekleme odasındaiken sormaya başladı: »Bayan ... -- adını söyledi -- ne zaman öldü?«

»Sabah altıda.«

»Size ne zaman haber yolladı?«

»Akşam on birde.«

»Onun doktorunun ben olduğumu biliyor muydunuz?«

»Evet, ama acele gerekiyordu ... hem sonra ... merhume açıkça beni istemişti. Başka bir doktorun çağrılmasını yasaklamıştı.«

Bana dik dik baktı: solgun, biraz yağ bağlamış yüzüne bir kızılık hücum etti, içerlediğini sezdim. Ama bana gereken de tam buydu -- bütün enerjim hızlı bir karara doğru üşüşüyordu, çünkü sinirlerimin buna daha uzun süre dayanamayacağını hissediyordum. Düşmanca bir şey söyleyecek oldu, sonra umursamaz bir tavırla şöyle dedi: »Madem bensiz de yapabileceğinizi düşünüyorsunuz, yine de ölümü ve ... nasıl gerçekleştiğini saptamak benim resmî görevim.«

Karşılık vermedim, önden geçmesine izin verdim. Sonra geri çekildim, kapıyı kapadım ve anahtarı masanın üstüne bıraktım. Şaşkınlıkla kaşlarını kaldırdı:

»Bu ne demek oluyor?«

Sakin sakın karşısına dikildim:

»Burada söz konusu olan, ölüm nedenini saptamak değil -- bir başkasını bulmak. Bu kadın beni, başarısız bir müdahalenin ... sonuçları yüzünden kendisini tedavi etmem için çağırmıştı ... onu artık kurtaramadım, ama şerefini kurtaracağıma söz verdim, ve bunu yapacağım. Sizden de bana yardım etmenizi rica ediyorum!«

Gözleri şaşkınlıktan kocaman açılmıştı. »Yoksa,« diye kekeledi sonra, »ben, resmî tabip, burada bir suçu örtbas edeyim mi demek istiyorsunuz?«

»Evet, bunu istiyorum, bunu istemek zorundayım.«

»Sizin suçunuz için ben ...«

»Size bu kadına dokunmadığımı söyledim, yoksa ... yoksa şimdi karşınızda durmuyor olurdum, çoktan kendi işimi bitirmiş olurdum. O, suçunun -- siz öyle adlandırmak istiyorsanız -- bedelini ödedi, dünyanın bundan haberi olmasına gerek yok. Ve bu kadının şerefine şimdi bir de gereksiz yere kirletilmesine asla izin vermeyeceğim.«

Kararlı tavrım onu büsbütün kıskırttı. »İzin vermeyecekmişsiniz ... demek öyle ... peki, ne de olsa siz benim üstümsünüz ... ya da en azından öyle olduğunuza şimdiden inanıyorsunuz ... Hadi, bana emir vermeyi bir deneyin bakalım ... daha baştan düşünmüştüm ben, sizi o köşenizden çağırttıklarına göre işin içinde kirli bir şey var diye ... ne temiz bir hekimliğe başlıyorsunuz böyle, ne temiz bir ilk iş ... Ama artık *ben*

muayene edeceğim, *ben*, ve emin olabilirsiniz ki altında benim adımın bulunduğu bir tutanak doğru olacaktır. Ben yalana imza atmam.«

Son derece sakindim.

»Evet -- bu sefer atacaksınız işte. Çünkü ondan önce bu odadan çıkamayacaksınız.«

Bunu derken elimi cebime attım -- oysa tabancam yanımda değildi. Ama o irkildi. Ona doğru bir adım attım ve gözlerinin içine baktım.

»Dinleyin, size bir şey söyleyeceğim ... iş çıkırından çıkmasın diye. Kendi canıma değer vermiyorum ... bir başkasının kine de hiç -- ben artık öyle bir yere geldim ki ... tek umursadığım, bu ölümün nasıl gerçekleştiğinin gizli kalacağına dair verdiğim sözü tutmak ... Dinleyin: size şeref sözü veriyorum, eğer bu kadının ... işte bir kaza sonucu öldüğüne dair belgeyi imzalarsanız, daha bu hafta dolmadan kenti ve Hindistan'ı terk edeceğim ... isterseniz, tabut toprağa girer girmez ve artık kimsenin ... anlıyorsunuz: *hiç kimsenin* -- bir daha soruşturma yapamayacağından emin olur olmaz, tabancamı alıp kendimi vuracağım. Bu size herhâlde yeter -- bu size yetmek *zorunda*.«

Sesimde tehditkâr, tehlikeli bir şey olmalıydı, çünkü elimde olmadan yaklaşınca, gözleri faltaşı gibi açılmış bir dehşetle geri çekildi; tıpkı ... işte insanların, elinde sallanan krisiyle çılgınca üzerlerine koşan amok koşucusundan kaçtıkları gibi ... Ve birdenbire bambaşka biri oldu ... bir tuhaf büzülmüş, felç olmuş gibi ... o sert duruşu çöktü. Son, upuzun, yumuşacık bir direnişle mırıldandı: »Hayatımda ilk kez sahte bir belge imzalamış olacağım ... her neyse, elbet bir biçimi bulunur ... insan neler olup bittiğini bilir nihayetinde ... Ama öyle hemencecik kabul edemezdim ki ...«

»Elbette edemezsiniz,« diye yardım ettim ona, pekiştirmek için -- (>Çabuk! sadece çabuk!< diye atıyordu şakaklarımda) -- »ama artık, yalnızca yaşayan birini gücendirdiğinizi, oysa bir ölüye korkunç bir şey yapmış olacağınızı bildiğinize göre, herhâlde duraksamazsınız.«

Başını salladı. Masaya yaklaştık. Birkaç dakika sonra rapor hazırды (sonradan gazetede de yayımlanan ve inandırıcı bir biçimde bir kalp durması betimleyen rapor). Sonra ayağa kalktı, bana baktı:

»Daha bu hafta yola çıkıyorsunuz, değil mi?«

»Şeref sözüm.«

Bana yeniden baktı. Sert, işine bağlı görünmek istediğini fark ettim. »Hemen bir tabut ayarlarım,« dedi, sıkılganlığını örtmek için. Ama içimde beni öyle ... öyle korkunç ... öyle azap içinde bırakan şey neydi -- birdenbire elini bana uzattı ve onu, içinden fışkıran bir candanlıkla sıktı. »İyi atlatın bunu,« dedi -- neyi kastettiğini bilmiyordum. Hasta mıydım? Yoksa ... çıldırmış mıydım? Onu kapıya kadar geçirdim, kapıyı açtım -- ama arkasından kapıyı kapayan, son gücüm oldu. Sonra o tıkırtı yine şakaklarıma geldi, her şey sallanıyor, dönüyordu: ve tam onun yatağının önünde yığıldım ... tıpkı ... tıpkı amok koşucusunun, koşusunun sonunda paramparça sinirleriyle anlamsızca yere yığılışı gibi.«

* * * * *

Yine sustu. Bir tuhaf ürperdim: bu, şimdi gemiyi hafifçe uğuldayarak yalayıp geçen sabah rüzgârının ilk ürpertisi miydi yoksa? Ama o azaplı yüz -- artık şafağın yansımasıyla yarı yarıya aydınlanmış -- yeniden gerilip kasıldı:

»Hasırın üstünde ne kadar öyle yattım, bilmiyorum. Derken bir şey bana dokundu. Yerimden fırladım. Boy'du bu; o el pençe divan duruşuyla çekingence önümde durmuş, tedirgin tedirgin gözlerimin içine bakıyordu.

»İçeri girmek isteyen biri var ... onu görmek istiyor ...«

»Kimse giremez.«

»Evet ... ama ...«

Gözleri korkuyla doluydu. Bir şey söylemek istedi, ama yine de cesaret edemedi. O sadık hayvan, bir biçimde azap çekiyordu.

»Kim o?«

Bir darbe yer korkusuyla titreyerek bana baktı. Ve sonra söyledi -- hiçbir ad anmadı ... böyle aşağı bir yaratıkta birdenbire bunca seziş nereden gelir, kimi saniyelerde tarifsiz bir incelik nasıl olur da böylesi büsbütün donuk insanlara can verir? ... sonra

Bölüm 14

14

dedi ... son derece, son derece ürkek bir sesle ... »İşte o.«

Yerimden sıçradım, anında anladım ve anında bu tanımadığım adama karşı baştan aşağı hırs, baştan aşağı sabırsızlık kesildim. Çünkü bakın, ne tuhaf ... bütün o ıstırabın ortasında, o arzu, korku ve telaş hummasının içinde >onu< tümüyle unutmuştum ... işin içinde bir de erkeğin olduğunu unutmuştum ... bu kadının sevdiği, bana esirgediğini ona tutkuyla verdiği adamı ... On iki, yirmi dört saat önce bu adamdan hâlâ nefret eder, onu paramparça edebilirdim ... Şimdiyse ... onu görmek için içimi nasıl bir açlığın kovaladığını size anlatamam, anlatamam ... onu ... sevmek için, çünkü kadın onu sevmiştir.

Bir hamlede kapının yanındaydım. Orada genç, çok genç, sarışın bir subay duruyordu, çok beceriksiz, çok ince, çok solgun. Bir çocuğa benziyordu, öyle ... öyle dokunaklı bir gençlikte ... ve erkek olmaya, dik durmaya ... heyecanını gizlemeye çabalaması beni anında tarifsiz biçimde sarstı ... Kasketine elini götürürken ellerinin titrediğini hemen gördüm ... En çok onu kucaklamak isterdim ... çünkü bu kadına sahip olmuş adamın nasıl olmasını dilediysem tıpkı öyleydi ... ne bir baştan çıkarıcı, ne bir kibirli ... hayır, yarı çocuk, kadının kendini adadığı saf, sevecen bir varlık.

Genç adam önümde büsbütün ürkek duruyordu. Açgözlü bakışım, tutkulu sığrayışım onu daha da şaşkına çevirdi. Dudağının üstündeki küçücük bıyık ele verircesine seğirdi ... bu genç subay, bu çocuk, hıçkırarak ağlamamak için kendini zorlamak zorunda kaldı.

»Bağışlayın,« dedi sonunda, »Hanımefendi'yi ... bir kez daha ... görmek isterdim.«

Farkında olmadan, hiç istemeden, kolumu onun, bu yabancınn omzuna doladım, bir hastayı götürür gibi götürdüm onu. Bana şaşkınlıkla, sonsuz sıcak ve minnettar bir bakışla baktı ... daha o saniyede ikimizin arasında bu ortaklığımıza dair bir tür anlayış doğmuştu bile ... Ölünün yanına gittik ... Orada yatıyordu, bembeyaz, beyaz çarşaf lar içinde -- yakınlığının onu hâlâ bunalttığını sezdim ... bu yüzden geri çekildim ki onu kadınla yalnız bırakayım. Ağır ağır yaklaştı ... öyle seğiren, sürüklenen adımlarla ... omuzlarından gördüm, içinde bir şeyin nasıl eşelenip parçaladığını ... korkunç bir

fırtınaya karşı yürüyen biri gibi ... gibi yürüyordu ... Ve birden yatağın önünde dizlerinin üstüne çöktü ... tıpkı benim çöktüğüm gibi.

Hemen ileri atıldım, onu kaldırdım ve bir koltuğa götürdüm. Artık utanmıyordu, ıstırabını hıçkırıklarla dışarı boşaltıyordu. Hiçbir şey söyleyemedim -- yalnızca elimle, farkında olmadan, onun sarı, çocuksu yumuşak saçlarını okşadım. Elim tuttu ... çok yumuşak, ama yine de ürkek ... ve birden bakışının üzerime asıldığını hissettim ...

»Bana gerçeği söyleyin, Doktor,« diye kekeleydi, »kendi canına mı kıydı?«

»Hayır,« dedim.

»Peki ... yani ... ölümünde ... birinin ... birinin suçu var mı?«

»Hayır,« dedim yine, oysa boğazımda ona haykırma isteği kabarıyordu: »Benim! Benim! Benim! ... Ve senin! ... İkimizin! Ve onun inadı, o uğursuz inadı!« Ama kendimi tuttum. Bir kez daha yineledim: »Hayır ... kimsenin suçu yok ... bir alın yazısıydı bu!«

»Buna inanamıyorum,« diye inledi, »inanamıyorum. Daha evvelsi gün balodaydı, gülümsüyordu, bana el sallıyordu. Bu nasıl olabilir, bu nasıl olabildi?«

Uzun bir yalan anlattım. Ona da sırrını açmadım. O günler boyunca iki kardeş gibi konuştuk, bizi birbirimize bağlayan o duygunun ışığıyla aydınlanmışçasına ... birbirimize itiraf etmediğimiz, ama her birimizin ötekinde sezdiği o duygu: bütün hayatımızın bu kadına bağlı olduğu duygusu ... Bazen boğazımı tıkayarak dudaklarıma dayanıyordu, ama sonra dişlerimi sıkıyordum -- kadının ondan bir çocuk taşıdığını hiç öğrenmedi ... o çocuğu, kendi çocuğunu öldürmem gerektiğini, kadının da onu kendisiyle birlikte uçuruma sürüklediğini ... Yine de o günlerde yalnızca ondan söz ettik, ben onun evinde saklanırken ... çünkü -- size söylemeyi unutmuştum -- beni arıyorlardı ... Kadının kocası gelmişti, tabut çoktan kapanmışken ... rapora inanmak istemiyordu ... insanlar bir şeyler fısıldıyordu ... ve beni arıyordu ... Ama onu görmeye dayanamıyordum, kadının onun yüzünden acı çektiğini bildiğim o adamı ... saklandım ... dört gün evden çıkmadım, ikimiz de evden çıkmadık ... kadının sevgilisi bana sahte bir adla bir gemi yeri ayırtmıştı ki kaçabileyim ... bir hırsız gibi geceleyin güverteye süzüldüm, kimse beni tanımasın diye ... Neyim var neyim yoksa hepsini geride bıraktım ... bu yedi yılın tüm emeğiyle birlikte evimi, malım mülküm, her şey isteyene açık duruyor ... ve hükümetteki beyler beni çoktan görevden silmişlerdir herhalde, izinsiz görev yerimi terk ettiğim için ... Ama artık o evde, o kentte

yaşayamazdım ... her şeyin bana onu hatırlattığı o dünyada ... bir hırsız gibi kaçtım
geceleyin ... yalnızca ondan kaçabilmek için ... yalnızca unutabilmek için ...

Ama ... gemiye çıkarken ... geceleyin ... gece yarısı ... dostum benimleydi ... işte ...
işte ... tam o sırada vinçle bir şey çekiyorlardı yukarı ... dört köşe, kapkara ... onun
tabutu ... duyuyor musunuz: onun tabutu ... ben onu nasıl kovaladıysam, o da beni
buraya dek kovaladı ... ve orada öylece durmak, kendimi yabancı göstermek zorunda
kaldım, çünkü o, kadının kocası da oradaydı ... tabutu İngiltere'ye götürüyor ... belki
orada bir otopsi yaptırmak istiyor ... onu kendine kaptı ... şimdi yine ona ait ... artık
bize değil, bize ... ikimize ... Ama ben hâlâ buradayım ... son saate dek onunla
gidiyorum ... o, hiçbir zaman öğrenmeyecek, öğrenemez ... onun sırrını her türlü
girişime karşı savunmasını bileceğim ... onu ölüme sürükleyen o alçağa karşı ... Hiçbir
şey, hiçbir şey öğrenmeyecek ... onun sırrı benim, yalnızca benim ...

Şimdi anlıyor musunuz ... şimdi anlıyor musunuz ... neden insanların yüzüne
bakmadığımı ... kahkahalarını duyamadığımı ... flört edip çiftleşirlerken ... çünkü
orada aşağıda ... aşağıda ambarda, çay balyalarıyla Brezilya cevizleri arasında
istiflenmiş duruyor o tabut ... Oraya gidemem, ambar kilitli ... ama onu bütün
duyularıyla biliyorum, her saniye biliyorum ... burada vals, tango çalsalar bile ...
aptalca elbette, şu deniz milyonlarca ölünün üstünden akıyor, basılan her karış
toprakta bir ceset çürüyor ... ama yine de dayanamıyorum, dayanamıyorum, maskeli
balolar verip o kösnül kahkahaları atmalarına ... şu ölü kadın, onu hissediyorum,
benden ne istediğini biliyorum ... biliyorum, daha bir görevim var ... daha
bitirmedim ... onun sırrı daha kurtarılmadı ... beni daha serbest bırakmıyor ...«

* * * * *

Geminin orta yerinden sürüne sürüne adımlar, şapırtılı sesler geldi: Tayfalar güverteyi
ovmaya başlamıştı. Suçüstü yakalanmış gibi sıçradı: paramparça yüzüne ürkek bir
ifade yerleşti. Ayağa kalktı ve mırıldandı: »Gidiyorum artık ... gidiyorum.«

Ona bakmak bir işkenceydi: harap olmuş bakışı, içkiden mi gözyaşından mı kızarmış
şişkin gözleri. İlginçten kaçındı: o sinmiş halinden bir utanç sezdim, kendini bana, bu
geceye ele vermiş olmanın sonsuz utancını. Elimde olmadan dedim ki:

»Öğleden sonra kabininize gelebilir miyim acaba ...«

Bana baktı -- alaycı, sert, sinik bir çizgi dudaklarını gerdi, kötücül bir şey her sözcüğü
itip eğip büküyordu.

»Ha ... řu sizin o meşhur yardım etme göreviniz ... ha ... O ilkeyle beni güzelce konuşturdunuz ya. Ama yok, beyefendi, teşekkür ederim. Sakın şimdi iimin rahatladığını sanmayın,

Bölüm 15

Bölüm 15

... size karşı bağırsaklarımı, içlerindeki pislige varıncaya dek deşip açtığım dan beri. Berbat ettiğim hayatımı artık kimse yamayıp bir araya getiremez ... muhterem Hollanda hükümetine boşuna hizmet etmişim işte ... emekli maaşı uçtu gitti, Avrupa'ya zavallı bir köpek gibi dönüyorum ... bir tabutun ardından inleyip sızlanan bir köpek ... insan uzun süre cezasız kalarak amok koşamaz, sonunda yine de yere serer insanı, ve umarım yakında sonum gelir ... Hayır, teşekkür ederim beyefendi, nazik ziyaretiniz için ... kabinde dostlarım var zaten ... birkaç güzel, eski şişe viski, kimi zaman avuturlar beni, bir de o zamanki dostum, ne yazık ki vaktinde başvurmadığım, sadık Browning'im ... ne de olsa bütün o laf kalabalığından daha çok yardımı dokunur ... Rica ederim, zahmet etmeyin ... insana kalan tek insan hakkı şu değil mi: istediği gibi geberebilmek ... hem de el yardımına bulaşmadan, rahat bırakılarak.»

Bana bir kez daha alaylı ... evet, meydan okurcasına baktı, ama sezdim ki: yalnızca utançtı bu, sınırsız bir utanç. Sonra omuzlarını büzdü, selam bile vermeden döndü ve tuhaf bir biçimde yan yan, ayaklarını sürüyerek, artık aydınlanmış güvertenin üzerinden kabinlere doğru yürüdü. Onu bir daha görmedim. O gece de, ertesi gece de her zamanki yerinde boşuna aradım. Ortadan kaybolmuştu; eğer bu arada yolcular arasında, kolunda matem bandı taşıyan bir başkası gözüme çarpmasaydı, bütün bunları bir rüya ya da düşsel bir görüntü sanırdım. Bu, Hollandalı bir büyük tüccardı; bana doğrulandığına göre, karısını daha yeni bir tropik hastalıktan yitirmişti. Onu ciddi ve acılı, ötekilerden uzakta bir aşağı bir yukarı dolaşırken görüyordum; en gizli derdini biliyor oluşum düşüncesi içime esrarlı bir çekingenlik veriyordu: yanımdan her geçişinde bir yana sapıyor, kendi kaderi hakkında ondan daha çoğunu bildiğimi bir tek bakışla bile ele vermemeye çalışıyordum.

* * * * *

Napoli limanında işte o tuhaf kaza yaşandı; anlamını, o yabancının anlattığı öyküde bulduğumu sanıyorum. Yolcuların çoğu akşam karaya çıkmıştı; ben de operaya, ardından Via Roma'daki o aydınlık kahvelerden birine gitmişim. Bir sandalla vapura dönerken, daha o sırada birkaç kayığın meşaleler ve asetilen lambalarıyla gemiyi arar

gibi çevresinde dolandığı dikkatimi çekti; yukarıda, karanlık küpeştede ise karabinierlerle jandarmanın esrarlı bir gidip gelişi vardı. Bir tayfaya ne olduğunu sordum. Öyle bir kaçamak yanıt verdi ki, susmaları için emir verildiği hemen anlaşılıyordu; ertesi gün de, gemi yeniden uslu uslu ve hiçbir olay izi taşımadan Cenova'ya doğru yol alırken, gemide hiçbir şey öğrenilemedi. O sözde kazayı, Napoli limanındaki kazayı, ancak sonradan İtalyan gazetelerinde, romantik süslemelerle bezenmiş halde okudum. Yazdıklarına göre o gece, yolcuları bu görüntüyle tedirgin etmemek için تنها bir saatte, Hollanda sömürgelerinden gelen soylu bir hanımın tabutu gemiden bir kayığa indirilecekti; tam kocasının huzurunda ip merdivenden aşağı sarkıtılırken, yüksek küpeşteden ağır bir şey aşağı yuvarlandı ve tabutu, onu birlikte indiren taşıyıcılarla kocayı da alıp derinliklere sürükledi. Bir gazete, merdivenlerden aşağı, ip merdivenin üstüne atlayanın bir deli olduğunu ileri sürüyordu; bir başkası ise işi yumuşatarak, merdivenin aşırı ağırlık altında kendiliğinden koptuğunu söylüyordu: her halükârda vapur şirketi, işin gerçek yüzünü örtbas etmek için elinden geleni yapmışa benziyordu. Taşıyıcılarla ölen kadının kocasını kayıklarla sudan çıkarmak hayli güç oldu; kurşun tabutsa hemen dibe indi ve bir daha çıkarılamadı. Aynı sırada bir başka küçük haberde, kırk yaşlarında bir adamın cesedinin limanda kıyıya vurduğunun kısaca anılması ise, kamuoyu açısından o romantik biçimde aktarılan kazayla hiçbir ilgisi yokmuş gibi görünüyordu; ama o baştan savma satırı okur okumaz, sanki kâğıt sayfanın ardından, parıldayan gözlük camlarıyla o ay gibi beyaz yüz bir kez daha hayalet gibi gözlerime dikilmiş gibi geldi bana.